

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PRÁVNÍ NÁSLEDKY PROVINĚNÍ MLADISTVÝCH

Autor práce: Helena Petříková, DiS.
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. et Bc. Josefu Kříhovi, za odborné rady, cenné připomínky a metodické vedení, kterými přispěl k vypracování této bakalářské práce.

ABSTRAKT

PETŘÍKOVÁ, H. *Právní následky provinění mladistvých : bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2017. 62 s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. et Bc. Josef Kříha.

Klíčová slova: mladistvý, mládež, opatření, provinění, sankce

Bakalářská práce (dále jen „**práce**“) je v rámci teoretického analyticko-syntetizujícího vhledu zaměřena na objasnění právních následků provinění spáchaného mladistvým. Práce popisuje základní pojmy související s touto problematikou a souhrn všech opatření, která lze mladistvému za protiprávní jednání uložit. Teoretická část se v prvních kapitolách věnuje historii trestního práva mládeže, kdy je zde formou komparativní historické retrospektivy objasněna geneze vývoje zkoumané oblasti. Práce rámcově objasňuje v „de lege lata“ aspektu trestní odpovědnost mladistvých a systém soudnictví ve věcech mládeže, který je upraven v zákoně č. 218/2003 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o soudnictví ve věcech mládeže**“), zejména pak systém sankcí jako možných následků protiprávního jednání mladistvých z právního hlediska. Smyslem projednávání protiprávního jednání mladistvých a uložení patřičné sankce je to, aby u takto mladých jedinců nedocházelo především k recidivě. Uloženým opatřením se soudy snaží přispět k nápravě a dobrému společenskému uplatnění v životě.

ABSTRACT

PETŘÍKOVÁ, H. *Legal Consequences of the Juvenile Offences: Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2017. 62 p. Supervisor : Mgr. et Bc. Josef Kříha.

Key words: youthful, youth, provision, offense, sanctions

This Bachelor thesis is within the theoretical, analytical and synthesizing frame that aims to clarify the legal consequences of the offenses committed by juveniles. The work describes the basic concepts related to these issues and a summary of all the measures which can be imposed upon a juvenile. The theoretical part deals with the history of juvenile criminal law where in a form of comparative historical retrospective clarifies genesis of the studied area.

It outlines the criminal liability of minors and the system of juvenile justice, which is regulated by the Act no. 218/2003 Coll., On Juvenile Liability for Unlawful Acts and on Juvenile Justice and amending certain laws (hereinafter referred to as “ZSM” or “law on juvenile justice”), and in particular the system of penalties as the potential consequences of the infringement of minors in legal terms. The purpose of the hearing infringement and imposition of adolescents to appropriate sanctions is that for such young subjects primarily to prevent recurrence. Measures imposed by the courts are trying to rectify and improve the social application in life.

Obsah

Úvod.....	7
1 Cíl a metodika bakalářské práce	8
2 Zákon o soudnictví ve věcech mládeže	9
2.1 Vymezení základních pojmů.....	10
3 Historický vývoj trestní odpovědnosti mládeže.....	15
3.1 Vývoj od nejstarších dob do vzniku ČSR.....	15
3.2 Vývoj od vzniku ČSR do přijetí zákona z 11.3.1931.....	16
3.3 Období protektorátu Čechy a Morava.....	18
3.4 Poválečné období.....	19
3.5 Reforma po roce 1989.....	19
4 Trestní odpovědnost mladistvých.....	21
4.1 Subjekt provinění.....	21
4.1.1 Věk.....	22
4.1.2 Příčetnost.....	23
4.1.3 Rozumová a mravní vyspělost.....	24
4.2 Zánik trestnosti mladistvých.....	26
4.2.1 Účinná lítost.....	26
4.2.2 Promlčení.....	28
5. Opatření ukládaná mladistvým.....	29
5.1 Výchovná opatření.....	30
5.1.1 Dohled probačního úředníka.....	32
5.1.2 Probační program.....	33
5.1.3 Výchovné povinnosti.....	33
5.1.4 Výchovná omezení.....	34
5.1.5 Napomenutí s výstrahou.....	34
5.2 Ochranná opatření.....	35

5.2.1	Ochranné léčení.....	36
5.2.2	Zabezpečovací detence.....	37
5.2.3	Zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty.....	38
5.2.4	Ochranná výchova.....	38
5.3	Trestní opatření.....	40
5.3.1	Obecně prospěšné práce.....	42
5.3.2	Peněžitě opatření.....	42
5.3.3	Peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu.....	43
5.3.4	Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.....	43
5.3.5	Zákaz činnosti.....	44
5.3.6	Vyhoštění.....	44
5.3.7	Domácí vězení.....	44
5.3.8	Zákaz vstupu na sportovní, kulturní či jiné společenské akce.....	45
5.3.9	Odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu a odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem.....	45
5.3.10	Odnětí svobody nepodmíněně.....	46
5.3.11	Zánik trestních opatření.....	47
5.3.12	Upuštění od potrestání.....	47
6	Praktická část.....	50
	Závěr.....	56
	Seznam tabulek a grafů	62

Úvod

Problematika delikventní mládeže a případné reakce na jejich protiprávní jednání se stala v posledních letech častým předmětem diskuze jak už laické, tak i odborné veřejnosti. Hluboké poklesy v chování a morálce mladistvých jedinců, které mohou mnohdy hraničit až s brutální agresí, se projevují právě protiprávními činy, tedy proviněními, které často páchají ve školách, na kamarádech a bohužel také ve svých rodinách. Jedná se tedy bezesporu o nejzávažnější sociálně-patologický jev, na který je zapotřebí bezprostředně reagovat.

Proto ze strany státu dochází k reakci na kriminální činnost mládeže a snaží se zabránit především recidivě, právě uložením opatření, která by měla vést ke společenskému uplatnění, resocializaci a nápravě těchto mladých delikventů. Cílem zákonodárců tedy není potrestání a následná izolace mladého pachatele od společnosti, ale naopak usiluje o zastavení jeho nastoupené kriminální dráhy a také o vytvoření podmínek pro odčinění a nápravu spáchaných činů.

Práce se zabývá tématem „Právní následky provinění mladistvých“, a to jak z pohledu historického, tak z pohledu analytického. V jistém slova smyslu ji lze vnímat i jako obhajobu současné restorativní justice před laickou veřejností, která má zájem především na tom, aby byl mladistvý delikvent co nejrychleji a přísně potrestán. Pozornost je v dnešní široké veřejnosti zaměřena především na brutalitu protiprávních činů páchaných mladistvými.

Především celospolečenská aktuálnost tématu delikventní mládeže a ukládání sankcí za spáchaná provinění vedly autorku k tomu, aby si jako téma práce zvolila právě právní následky provinění mladistvých.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem práce je zjistit, zda se vybraná ustanovení „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“, která se týkají právních následků čili opatření ukládaných mladistvým, aplikují v rozhodovací praxi soudů ve smyslu a účelu zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

Úvodní kapitola práce se věnuje zákonu o soudnictví ve věcech mládeže, jeho myšlenkový základ vychází z individuálního přístupu k mladistvému a z podstaty restorativní justice. Proto v rámci této kapitoly považuji za důležité vymezit základní pojmy, se kterými se v průběhu celé práce budu zabírat. Zároveň jsou potřebné k pochopení trestní odpovědnosti mládeže.

V druhé kapitole se zaměřuji na historický vývoj trestního práva kriminální mládeže, jímž byla z velké části ovlivněna dnešní právní úprava obsažená v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže.

Třetí kapitola bude obsahovat samotné vymezení trestní odpovědnosti mladistvých se zaměřením na formální znaky subjektu provinění a krátce zde bude zmíněna také možnost zániku trestnosti mladistvých.

Čtvrtá kapitola je již věnována systému sankcí, resp. opatření, které lze užít u mladistvých. Jedná se především o trestněprávní reakci na trestnou činnost mladistvých pachatelů, tedy výchovná, ochranná a trestní opatření.

V empirické části práce bude poukázáno na využití zákonných ustanovení „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ týkajících se právních následků, čili opatření, ukládaných mladistvým v rozhodovací praxi soudů pomocí statistických údajů Ministerstva spravedlnosti ČR. Pro názornost budou zpracovány tabulky a grafy zachycující ukládaná opatření v letech 2012 – 2015.

Závěr práce bude obsahovat zhodnocení jejího obsahu, dosažení vytyčených cílů a účinnosti vybraných zásad a ustanovení. V práci bude použita metoda popisu a stručného rozboru právní úpravy „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ a rozboru statistických údajů Ministerstva spravedlnosti ČR.

2 Zákon o soudnictví ve věcech mládeže a jeho účel

„Zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ „*upravuje podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v trestním zákoníku, opatření ukládaná za takové protiprávní činy, postup, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže.*“¹ „Zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ byl přijat jako samostatný právní předpis a nahradil právní úpravu obsaženou v zákoně č. 140/1961 Sb., trestní zákon a v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**trestní řád**“). Ta byla považována za nevyhovující, protože nedostatečně rozlišovala trestní postihy dospělých pachatelů a mladistvých.² Tento zákon přinesl významnou změnu především v systému sankcí, neboť zde již bylo vyjádřeno pouze monistické pojetí sankcí v podobě opatření. Tímto došlo k definitivnímu oddělení sankcionování mladistvých od trestání dospělých pachatelů.³

Zde v souvislosti se zmíněnými obecnými právními předpisy je nutno dodat, že „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ je v postavení „*lex specialis*“. Tento vztah speciality „*zákon o soudnictví ve věcech mládeže*“ vůči obecným právním předpisům, a to zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**trestní zákoník**“), dále „*trestnímu řádu*“, zákonu č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o sociálně-právní ochraně dětí**“), zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**občanský zákoník**“) a zákonu č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**občanský soudní řád**“) je vymezen zejména v aplikaci ustanovení § 1 odst. 3 „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“. Pokud „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ legitimně nedisponuje speciálním ustanovením, pak se použije podle povahy věci některý z výše uvedených právních předpisů.⁴

V § 1 odst. 2 se „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ zabývá protiprávními činy, kterých se dopustily děti mladší patnácti let a mladiství. Cílem projednávání

---

¹ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. In Sběrka zákonů, Česká republika. 2003, částka 79, odst. 1 § 1

² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 445.

³ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.* 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 373.

⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář.* 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 6.

protiprávních činů těchto pachatelů je užití takových opatření, které účinně přispějí k tomu, aby se předcházelo a zamezilo páchání těchto činů.

Hlavním cílem „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ není potrestání a následná izolace mladistvého pachatele od společnosti, ale naopak usiluje o zastavení jeho nastoupené kriminální dráhy a také o vytvoření podmínek pro odčinění a nápravu spáchaných činů. K tomu by měly napomáhat prostředky nesankční povahy, které signalizují zájem společnosti nejen o nápravu resocializovaného mladistvého jedince, ale také o jeho začlenění do pozitivních struktur společnosti.⁵ Proto se tímto zákonem prolíná tzv. restorativní justice, která vychází z toho, že spáchání protiprávního činu, je sociálním konfliktem mezi jednotlivými stranami a úspěšně vyřešit tento konflikt lze za spoluúčasti všech dotčených stran, tedy mladistvého delikventa, poškozeného či okolí pachatele. Takto je možné napravit, případně zmírnit škodu vzniklou spácháním trestného činu a obnovit tak systém chráněných hodnot, k jehož narušení došlo porušením práva.⁶

Restorativní justice se snaží o to, aby si mladistvý delikvent uvědomil svou osobní odpovědnost za následek, který způsobil a aby takovému pachateli bylo umožněno odčinit následky, byť i jen částečně, svého protiprávního jednání. K tomu zákon poskytuje několik druhů opatření.⁷ K takovým opatřením patří například povinnosti podle ustanovení § 18 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“, kterými si zákon vyžaduje participaci mladistvého na odčinění škody vzniklé proviněním, čímž ho žádá, aby osobně učinil nápravu takto vzniklých následků.⁸ Velmi důležitou roli v rámci restorativní justice má Probační a mediační služba a orgány sociálně-právní ochrany dětí, jímž jsou svěřeny prostředky k práci s mladistvými delikventy a k zprostředkování programů mezi oběťmi provinění a delikventy.

---

⁵ VEČERKA, Kazimír et al. Mládež v kriminologické perspektivě. Institut pro kriminologii a sociální prevenci [online]. Praha, 2009 [cit. 2015-12-25]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/361.pdf>, s. 6.

⁶ VÁLKOVÁ, Helena, KUČTA, Josef a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 336.

⁷ VÁLKOVÁ, Helena, ŠÁMAL, Pavel, SOTOLÁŘ, Alexander. *Restorativní justice a česká reforma trestního práva mládeže*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003, s. 27- 29.

⁸ SOTOLÁŘ, Alexander. Výchovné povinnosti a výchovná omezení v systému soudnictví ve věcech mládeže. *Trestněprávní revue*, 2007, roč. 6, č. 12, s. 341.

2.1 Vymezení základních pojmů

V rámci této bakalářské práce budou často používány základní pojmy související s trestní odpovědností mladistvých pachatelů a s právními následky jejich provinění. Proto považuji za vhodné tyto pojmy stručně vymežit. Vzhledem k zásadnímu významu těchto pojmů pro dané odvětví jsou vymezeny v zákonech, aby nedocházelo k nejasnostem při jejich výkladu.

Mládež

V této práci se budeme často setkávat s pojmem **mládež**, čímž jsou myšleny osoby mladší 15 let a mladiství.

Problematiku mládeže upravuje výše jmenovaný „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“. Pojem mládež patří k nejobsáhlejším ze všech následně definovaných trestněprávních pojmů a je vymezen v odst. 1 písm. a) ustanovení § 2 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“. Pod tento pojem spadají dvě kategorie, a to děti mladší patnácti let a mladiství.⁹K určité pojmové nejednotnosti dětí a mladistvých došlo po novelizaci „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“. V „trestním zákoníku“ je definován pojem dítě jako osoba mladší osmnácti let (§ 126) a pojem mladistvý nijak nedefinuje. „Zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ pojem dítě nedefinuje, pouze jej užívá jako kategorii, tedy „děti mladší patnácti let“.¹⁰

Na poli mezinárodní právní úpravy, která se vztahuje k delikventní mládeži, byla do pojmu mládež zahrnuta také kategorie mladých dospělých, tedy osob ve věku od 18 do 24 let. Tato věková kategorie v „zákoně o soudnictví ve věcech mládeže“ není výslovně zakotvena, neboť se jí do zákona nepodařilo prosadit. Mladým dospělým měla podle původního návrhu „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ být osoba ve věku do 21 let. Vyskytly se dokonce snahy i o zvýšení věkové hranice u této kategorie až na 25 let.¹¹ Z pohledu kriminologů a zákonodárců je tento pojem předmětem zkoumání

---

⁹ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2003, částka 79, odst. 1 písm. b) § 2

¹⁰ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2003, částka 79, odst. 1 písm. a) § 2

¹¹ VÁLKOVÁ, Helena, KUČHTA, Josef a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 256.

především z důvodů založených na poznatcích z oblasti psychologie a sociologie, které ukazují, jak je problematické a obtížné stanovení „průměrné“ hranice dospělosti.¹²

Dělení mládeže dle „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ je významné pro stanovení trestní odpovědnosti dětí a mladistvých za spáchaný čin a určení následků jejich protiprávního jednání. Prostřednictvím „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ je mládeži zajišťována zvláštní ochrana a péče především z důvodu jejich duševní a fyzické nedozrálости, menší schopnosti jednat s rozvahou o zásadních otázkách a důsledně zvážit možné následky svého jednání. Takový přístup k mládeži má své staré kořeny už v Listině základních práv a svobod (zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Ústavní zákon**“)), a to v článku 32 odst. 1, dle kterého je „*zvláštní ochrana dětí a mladistvých zaručena*“.

Mladistvý

Za mladistvého je podle odst. 1 písm. c) ustanovení § 2 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ považován ten, „*kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku*“. Obdobně jako u dětí mladších patnácti let je nezbytné přihlížet k výkladovému ustanovení § 139 „trestního zákoníku“. Dle tohoto ustanovení se osoba stává mladistvou až následujícím dnem po dni, kdy dovršil mladistvý patnáctý rok věku. Na základě uvedeného pravidla se dospělým stává až dnem následujícím po dni dovršení osmnáctých narozenin.¹³Dle „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ se trestný čin, který byl spáchán mladistvým, nazývá proviněním. Příslušnými soudy vykonávajícími soudnictví ve věcech mladistvých jsou podobně jako u dětí mladších patnácti let, soudy pro mládež.

V řízení ve věcech mladistvých pachatelů je také třeba postupovat s ohledem na jejich rozumovou a mravní vyspělost, věk i zdravotní stav, aby byl co možná nejméně ohrožen jejich další vývoj. Takový přístup souvisí i s vymezením mladistvých z psychologického hlediska, v němž jsou mladiství psychologii zařazeni do období tzv. adolescence. Horní věkovou hranici adolescence není možné přesně stanovit, neboť dosažení dospělosti je ovlivňováno řadou skutečností, především společenskými a kulturními vlivy. Mezi hlavní vývojové úkoly adolescenta se řadí vytvoření pocitu

---

¹²VÁLKOVÁ, Helena, KUČHTA, Josef a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 258.

¹³ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 9 – 10.

vlastní identity, vytvoření vlastních hodnot, přijímání morálních principů a společenských norem společnosti za své.¹⁴

Pojem dítě (podle § 126 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník)

Podle ustanovení § 126 „trestního zákoníku“ se dítětem rozumí „osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak“. „Trestní zákoník“ za dítě tedy považuje všechny osoby, které jsou mladší osmnácti let a to bez ohledu na to, jestli dosáhly plné svéprávnosti podle občanskoprávních předpisů. Nabude-li osoba plné svéprávnosti před dovršením 18tého roku věku podle ustanovení § 30 odst. 2 „občanského zákoníku“, tak tato skutečnost nemá žádný vliv na posouzení této osoby jako dítěte podle „trestního zákoníku“.¹⁵

Termín „nezletilý“ v policejní praxi

V policejní praxi jsou využívány dva pojmy, které rozdělují pojem dítě podle §126 „trestního zákoníku“ na dvě skupiny. První skupinou jsou nezletilí. Touto skupinou se rozumí děti do věku 15 let. V policejní praxi jsou v systému Evidence trestního řízení (dále jen „ETR“) označovány zkratkou nezl. Druhou skupinou jsou mladiství ve věku 15 až 18 let. V systému „ETR“ je tato skupina označována zkratkou ml.

Dalším rozdílem je přístup k těmto skupinám. V prvním případě, tedy u nezletilých, je povinnost provádět úkony za přítomnosti zákonného zástupce, pedagoga nebo pracovníka Orgánu sociálně-právní ochrany dětí. U druhé skupiny je již možno tyto úkony po poučení přiměřeném jejich věku provádět bez přítomnosti výše uvedených. V případě nezletilých je v policejní praxi využíváno v co největší možné míře „civilních prostředků“. To znamená, že policisté by měli být oblečení v civilních šatech, pokud to okolnosti dovolí. Dále je k převozu nezletilých využíváno neoznačených vozidel a k jejich výslechům bývají používány speciální místnosti.

---

¹⁴VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. 1. vydání. Praha: Portál, 1999, s. 112.

¹⁵CHROMÝ, Jakub. *Trestněprávní ochrana mládeže v České republice - vybraná teoretická východiska. Státní zastupitelství*, 2008, č. 5, s. 28.

Osoba blízká věku mladistvých

V českých trestních zákonech není **osoba blízká věku mladistvých**¹⁶ nikde výslovně definována. „Trestní zákoník“ se o ní zmiňuje např. v ustanovení § 41 písm. f). Věk blízký věku mladistvých je v „trestním zákoníku“ považován za polehčující okolnost. Dále je to také ustanovení § 48 odst. 5 „trestního zákoníku“, které se o osobě věku blízkém mladistvých zmiňuje. Toto ustanovení v případě podmíněného upuštění od potrestání s dohledem, dává možnost uložit takové osobě některá z výchovných opatření uvedených v „zákoně o soudnictví ve věcech mládeže“ za obdobných podmínek, uvedených v tomto zákoně. Za mladistvého se zpravidla považuje osoba, která spáchala trestný čin mezi 18. a 21. rokem (eventuálně 25. rokem věku). Tyto osoby mají v systému trestního práva zásadně postavení dospělého. Existují zde ovšem možnosti zmírnění jejich postavení, a to v oblasti uložených sankcí a za určitých okolností na nich může být aplikována speciální úprava pro mladistvé.

Opatření

Základní trestněprávní následky provinění mladistvých ve smyslu hmotněprávní reakce na trestnou činnost představují **opatření**. Nezastupují však jediné možné řešení kriminality mládeže. „Zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ totiž nevyklučuje, že k dosažení jeho účelu může dojít i bez jejich uložení. V těchto případech je zde možnost ukončení trestního stíhání rozhodnutím, které nezahrnuje přijetí žádného opatření. Ustanovení § 10 „zákonu o soudnictví ve věcech mládeže“ mezi opatření ukládaná mladistvým řadí výchovná, ochranná a trestní opatření.¹⁷

---

¹⁶ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In Sbirka zákonů, Česká republika. 2009, částka 11, zákon č. 141/1961 Sb. o trestní řízení soudním (trestní řád).

¹⁷KRATOCHVÍL, V. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, str. 566.

3 Historický vývoj trestní odpovědnosti mládeže

V první polovině 20. století se v Evropě začínají projevovat tendence novodobého trestního soudnictví ve věcech mládeže.¹⁸ Postupně vznikaly specializované soudy pro delikventní mládež a později také ke vzniku speciálního trestního práva mládeže. Takové soudy mládeže vznikaly v roce 1905 ve Velké Británii, v Nizozemsku, Irsku, ale také ve velkých německých městech, např. ve Frankfurtu a v Berlíně. V roce 1911 v Portugalsku, v Belgii a ve Francii. V tehdejší Rakousku v roce 1919 a v Uhersku v roce 1922.¹⁹ Samostatné trestní zákony upravující speciálně trestní právo mládeže byly přijímány až v období po první světové válce.²⁰

3.1 Vývoj od nejstarších dob do vzniku ČSR

V nejstarších dobách bylo s mládeží zacházeno jako s dospělými pachateli. To znamená, že byli vystavováni stejným trestním procedurám a rovněž jim byly ukládány stejné sankce.²¹ Ve středověku byly rozlišovány dva věkové stupně, a to dospělost a nedospělost. Dospělost se až do 16. století určovala pomocí úředního ohledání podle tělesné vyspělosti.²² Věková hranice dospělosti byla již blíže stanovena v 17. století, která však byla rozdílná u různých panských stavů, panský pacholík dovršil dospělosti v 16 letech a děvečka šlechtična již v letech čtrnácti, zemanský pacholík pak v 17 letech, selská děvečka v 16 letech a selský pacholík v 18 letech.²³ Mladý věk pachatele sloužil až do dob Obnoveného zřízení zemského, v roce 1627 na území Čech a v roce 1628 na území Moravy pouze jako polehčující okolnost, která měla vliv na výměru trestu.²⁴ Za této doby byla přijata věková hranice dospělosti, a to u žen 15 let a u mužů 20 let. Došlo také ke sjednocení trestněprávních předpisů, jehož výsledkem se stalo

---

¹⁸DÜNKEL, Frieder a Helena VÁLKOVÁ. Trestní zákonodárství nad mládeží v historické a srovnávací perspektivě. 1. vydání. Praha: Leges, 1992, s. 11-12.

¹⁹VÁLKOVÁ, Helena, SOTOLÁŘ, Alexander. Trestní právo po deseti letech: úspěchy, překážky a výzvy. In ASPI [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 13. 5 2015].

²⁰DÜNKEL, Frieder a Helena VÁLKOVÁ. Trestní zákonodárství nad mládeží v historické a srovnávací perspektivě. 1. vydání. Praha: Leges, 1992, s. 13-14.

²¹VEČERKA, Kazimír. Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí. Institut pro kriminologii a sociální prevenci [online]. Praha, 2005 [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/315.pdf>.

²²VESELÝ, Jan. O trestní odpovědnosti mládeže ve starém českém právu. Zvláštní otisk časopisu Československé společnosti pro právo trestní, roč. IX., číslo 3, s. 2.

²³DÜNKEL, Frieder a Helena VÁLKOVÁ. Trestní zákonodárství nad mládeží v historické a srovnávací perspektivě. 1. vyd. Praha: Leges, 1992, s. 13.

²⁴VESELÝ, Jan. O trestní odpovědnosti mládeže ve starém českém právu. Zvláštní otisk časopisu Československé společnosti pro právo trestní, roč. IX., č. 3, s. 3

zavedení Hrdelního řádu císaře Josefa I. v roce 1917, který obsahoval především právo procesní. V tomto kodexu byl věk mladistvého považován za polehčující okolnost.

Pro oblast trestního soudnictví mládeže se stal významným další kodex nazvaný Hrdelní řád Marie Theresie, který byl vydán v roce 1768 ve Vídni a stal se prvním společným rakouským řádem hrdelním. Z hlediska věku rozdělil pachatele do těchto kategorií: dětství – do této kategorie spadaly děti do 7. roku věku, které nejsou vůbec trestně odpovědné, nedospělost – do této kategorie spadaly tzv. nedospělci do 14. roku věku, kterým byla snížena trestní odpovědnost a kategorie věk mladistvý, do které spadali mladiství do 16. roku věku s plnou trestní odpovědností.²⁵ V roce 1852 byl vydán Rakouský trestní zákoník, v němž byly ustanoveny tyto věkové kategorie: věk dětský – zahrnoval děti do 10. roku věku, které byly vyloučeny z trestní odpovědnosti, nedospělost - toto období zmenšené trestní odpovědnosti zahrnovalo osoby od dovršení 10. roku až do 14. roku věku, věk mladistvý – zahrnoval mladistvé od dovršení 14. roku až do 20. roku věku a byl obdobím mírnějšího stíhání.²⁶ Trestné činy spáchané dětmi, které byly mladší 10 let, byly přenechány pouze domácí kázní. Nedospělé osoby byly za trestný čin trestány uzavřením na místě, které bylo určeno výhradně nedospělým osobám. Úplná trestní odpovědnost mladistvých osob nastoupila dovršením 14. roku věku. Věk již měl vliv pouze na trestnost pachatele, nikoli na jeho přičetnost.²⁷

3.2 Vývoj od vzniku ČSR do přijetí zákona z 11. 3. 1931 o trestním soudnictví nad mládeží

Přelom 19. a 20. století zaznamenal projev nového přístupu k delikventní mládeži a také narůstala kritika právní úpravy. Avšak návrh samostatného zákona připraveného roku 1917 ke schválení, který měl upravovat zacházení s mladistvými a jejich ochranu podle trestního práva, nevešel do rozpadu Rakouska-Uherska v platnost.²⁸

Po vzniku samostatného Československa i nadále platil původní trestní zákon č. 117/1852 o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen

---

²⁵DÜNKEL, Frieder a Helena VÁLKOVÁ. Trestní zákonodárství nad mládeží v historické a srovnávací perspektivě. 1. vydání. Praha: Leges, 1992, s. 16.

²⁶DÜNKEL, Frieder a Helena VÁLKOVÁ. Trestní zákonodárství nad mládeží v historické a srovnávací perspektivě. 1. vydání. Praha: Leges, 1992, s. 17.

²⁷DÜNKEL, Frieder a Helena VÁLKOVÁ. Trestní zákonodárství nad mládeží v historické a srovnávací perspektivě. 1. vydání. Praha: Leges, 1992, s. 19.

²⁸DÜNKEL, Frieder a Helena VÁLKOVÁ. Trestní zákonodárství nad mládeží v historické a srovnávací perspektivě. 1. vydání. Praha: Leges, 1992, s. 20.

„**trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích**“), který byl významně novelizován císařským nařízením č. 337 z roku 1914, byl převzat v roce 1918 jako součást platného práva zákonem ze dne 28. října 1918 o zřízení samostatného státu československého.²⁹

V roce 1922 došlo k vytvoření osnovy zákona o trestním soudnictví nad mládeží, k jehož předložení Národnímu shromáždění však nedošlo.³⁰ Přijetí tohoto zákona se z důvodu nepřipravenosti veřejné správy k zavedení soudnictví nad mládeží, především v oblasti sociální péče o delikventní mládež a to pomocí osob, které by jednak dohlížely na fáze trestního řízení, spolurozhodovaly a kontrolovaly hladký průběh výkonu opatření, protáhlo o několik let, a to až do roku 1931.³¹ V roce 1930 byla předložena parlamentu druhá verze, která byla schválena 11. března 1931 jako. Přijetím zákona č. 48/1931 Sb., o trestním soudnictví nad mládeží, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o trestním soudnictví nad mládeží**“), který dokázal sjednotit tehdejší právní předpisy upravující oblast trestání mládeže, se Československo zařadilo k zemím, které měly samostatnou úpravu trestního práva nad mládeží.³² „Zákon o trestním soudnictví nad mládeží“ byl k trestnímu zákoníku *lex specialis*, jelikož postihoval jen specifické otázky trestního práva procesního i hmotného, v ostatních věcech byla využívána obecná právní úprava trestního zákona.

Tento předpis komplexně upravil trestní odpovědnost mladistvých a následky jejich protiprávního jednání označovaného jako provinění. Zároveň zjednodušil trestní řízení ve věcech mládeže, ale i ustanovení, která se týkala organizace soudní soustavy zodpovědné za projednávání provinění mladistvých, zejména ponechání poručenského soudu a specializovaných oddělení, např. soudů pro mládež. „Zákon o trestním soudnictví nad mládeží“ pamatoval také na způsoby vazebního stíhání mladistvých, hlavní líčení upravoval tak, aby zamezil možným nepříznivým následkům na

---

²⁹ KALLAB, Jaroslav, HERRNRITT, Vilém. Trestní zákony československé platné v Čechách a v zemi moravskoslezské. 3. vydání. Praha: Tiskem a nákladem Československého Kompasů, 1933, s. 7 a 8.

³⁰ ULVROVÁ, Pavla. Historický exkurz aneb Děťství a dospívání v trestněprávních normách. *Právo a rodina*, 2001, roč. 18, č. 9, s. 17.

³¹ KALLAB, Jaroslav. Stručný výklad zákona z 11. března 1931, č. 48 Sb. z. a n. o trestním soudnictví nad mládeží. Brno: Československý akademický spolek Právnický, 1931, s. 4.

³² ZEŽULOVÁ, Jana. Trestní zákonodárství nad mládeží. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 33.

mladistvého. K základním smyslům soudnictví patřilo upřednostňování výchovného přístupu před samotnou represí pachatelů.³³

V „zákoně o trestním soudnictví nad mládeží“ bylo definováno několik výchovných opatření ukládaných mladistvým delikventům, které byly rozděleny do tří stupňů: ochranná výchova ústavní, ochranná výchova rodinná a ochranný dozor. V § 1 bylo uvedeno několik možností, např. přenechání potrestání škole nebo rodině, pokárání mladistvého, umístění v léčebném ústavu nebo v jiné rodině, nařízení ochranné výchovy nebo ochranného dozoru. Ochranného dozoru bylo používáno i při uložení podmíněného trestu, aby bylo zabezpečeno dodržování podmínky. Z trestních opatření byl myslitelný jen trest zavření, což byl zvláštní trest na svobodě, který nahrazoval trest odnětí svobody nebo trest peněžitý. Tresty zavření v trvání do 6 měsíců byly vykonávány buď v samostatných odděleních soudních věznic, nebo ve výchovných, jestliže na trest navazovala ochranná výchova. V případě, kdy doba trvání trestu zavření byla delší šesti měsíců, tak byl vykonáván v polepšovně.³⁴

Mladistvým byl podle § 2 ten, kdo dosáhnul v době spáchání činu čtrnácti let, ale nepřekročil osmnáctý rok věku. V „zákoně o trestním soudnictví nad mládeží“ bylo také vymezeno, kdo je tzv. nedospělcem, čímž byli pachatelé rozděleni mezi dvě věkové kategorie. Nedospělcem byla osoba, která nedosáhla čtrnáctého roku věku v době spáchání činu, a tudíž nebyla podle trestních zákonů odpovědná. Pokud tato osoba spáchala čin jinak trestný, tak následky tohoto jednání byly přenechány k posouzení soudu poručenskému, který mohl nařídit léčebná nebo výchovná opatření.³⁵ Pokud nedospělec spáchal čin, za který zákon ukládal trest doživotní ztráty svobody nebo trest smrti a v době spáchání činu byl starší dvanácti let, tak poručenský soud v těchto případech nařídil ochrannou výchovu v léčebném ústavu nebo výchovně.

„Zákon o trestním soudnictví nad mládeží“ na svou dobu lze považovat za velmi moderní a zdařilý právní předpis obsahující jednak komplexní a jednak úpravu samostatnou trestního práva mládeže, především koncipovaného tak, aby měla přednost výchova před potrestáním.

---

³³ ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 11.

³⁴ ZEZULOVÁ, Jana. *Trestní zákonodárství nad mládeží*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 42.

³⁵ KÝR, Aleš. Trestání mladých pachatelů v minulosti. *Historická penologie*, 2008, č. 1, s. 5.

3.3 Období protektorátu Čechy a Morava

I přes fakt, že „zákon o trestním soudnictví nad mládeží“ byl velmi zdařilým počinem tehdejších zákonodárců, bohužel neměl dlouhého trvání a trestněprávní odpovědnost i procesní postavení mladistvých upravoval pouze osm let. V roce 1938 bylo Československo připojeno na základě tzv. Mnichovské dohody k Velkoněmecké říši a po vyhlášení Protektorátu 16. března 1939 se „zákon o trestním soudnictví nad mládeží“ vztahoval jen na obyvatelstvo neněmecké a nežidovské.

Po ukončení okupace nacistickým Německem 8. – 9. května 1945 byla působnost tohoto zákona zcela obnovena. Bohužel ne na dlouho, neboť již v roce 1948 byla zahájena nová úprava, která by vystihovala myšlenku sovětského trestního zákonodárství.³⁶

3.4 Poválečné období

Jak jsem již uvedla v předchozí kapitole, působnost „zákona o trestním soudnictví nad mládeží“ z roku 1931 po skončení 2. světové války, neměla příliš dlouhého trvání. Po komunistickém převratu v únoru roku 1948 platnost tohoto zákona skončila a byly započaty přípravy nového zákona inspirovaného sovětským vzorem. Výsledkem bylo přijetí zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon, čímž „zákon o trestním soudnictví nad mládeží“ z roku 1931 byl bez náhrady zrušen. Důsledkem těchto okolností byla neexistence trestního práva mládeže po dobu 63 let na území našeho státu. Problematika mladistvých byla začleněna pouze do osmi ustanovení v oddílu zvláštního ustanovení o trestání mladistvých.³⁷ Také došlo ke zrušení soudů mládeže či úřadoven pro péči o mládež.

Dalším trestním zákonem byl zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, který rovněž neodděloval trestní právo mládeže. Úprava trestní odpovědnosti mladistvých i jejich sankcionování vystupovaly jen jako výjimka z obecné trestněprávní úpravy.³⁸ Rekodifikace trestních zákonů se začala připravovat až počátkem osmdesátých let.

---

³⁶ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 13.

³⁷JELÍNEK, Jiří. Problémy trestní odpovědnosti a sankcionování mladistvých. *Karlovarská právní revue*, 2005, č. 1, s. 31.

³⁸JELÍNEK, Jiří. Problémy trestní odpovědnosti a sankcionování mladistvých. *Karlovarská právní revue*, 2005, č. 1, s. 32.

3.5 Reforma po roce 1989

Období 90. let bylo ve znamení příprav významných novel trestních kodexů, které vyvrcholily ve schválení trestního zákona č. 175/1990 Sb. a trestního řádu č. 178/1990 Sb. V rámci těchto novel se projeví nejprve změny v aplikační praxi. Došlo k rozšíření rejstříků trestů za provinění mladistvého, jednalo se o trest zákazu činnosti v trvání až 5 let a trest vyhoštění.³⁹ Ale ani tato úprava neumožnila vyniknout specifčnosti kriminality mladistvých.

Od roku 1997 začala skupina odborníků vypracovávat předlohu pro nový zákon, který se měl zabývat soudnictvím ve věcech mládeže. Během dvou let bylo touto skupinou zpracováno šest analytických dokumentů a na jejich podkladě byla počátkem roku 2000 vypracována první neoficiální osnova zákona o trestním soudnictví nad mládeží. V následujícím roce byl návrh předložen vládě a postoupen k projednání Parlamentu. Po zdlouhavém procesu se nová vláda v roce 2002 rozhodla dát ještě šanci návrhu zákona a znovu ho projednat. Z původního návrhu zákona byly vypuštěny dva instituty, a to nově navržená věková kategorie mladých dospělých a ochranná rodinná výchova. K projednání a schválení takto pozměněného návrhu zákona Poslaneckou sněmovnou parlamentu ČR došlo dne 21. května 2003. Dne 25. června 2003 jej s definitivní platností schválil Senát Parlamentu ČR. Nový zákon byl publikován ve Sbírce zákonů pod č. 218/2003 Sb. a účinnosti nabyl dne 1. ledna 2004.⁴⁰

---

³⁹ZEZULOVÁ, Jana. *Trestní zákonodárství nad mládeží*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 79.

⁴⁰ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 17.

4 Trestní odpovědnost mladistvých

Trestní odpovědnost mladistvých lze rozdělit do několika časových úseků podle duševního a tělesného vývoje člověka, a to dle současné legislativy v ČR takto:

- a) *absolutní trestní neodpovědnost*: zde se předpokládá nedostatek rozpoznávacích a určovacích schopností, dítě mladší patnácti let je trestně neodpovědné za své protiprávní činy,
- b) *relativní trestní odpovědnost*: podmínkou pro posouzení trestní odpovědnosti je v tomto případě mimo jiné mravní a rozumová vyspělost. Je možné ji též nazvat tzv. podmíněnou přičetností,
- c) *plná trestní odpovědnost*: uplatňuje se u dospělých osob překročením osmnácti let věku, ovšem v případě duševní poruchy může nastat neodpovědnost.⁴¹ Podobně jako mladistvé je možné posuzovat některé osoby blízké věku mladistvých. Musí zde být ale předpoklad, že jejich vývoj nebyl plně ukončen. Věk blízký věku mladistvých je obecnou polehčující okolností.⁴²

4.1 Subjekt provinění

Subjektem provinění může být pouze fyzická osoba, která není trestně odpovědná. Takovou trestně neodpovědnou osobou může být dítě, které je mladší patnácti let, v tomto případě hovoříme o *činu jinak trestném (platí zde výše uvedená absolutní trestní neodpovědnost)*, anebo mladistvý, který nedosáhl v době spáchání činu takové rozumové a mravní vyspělosti, aby byl schopen rozpoznat jeho protiprávnost anebo ovládat své jednání. Zde hovoříme právě o *provinění*. Pakliže mladistvý dosáhl věku 18 let, postupuje se dle „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“, ale v tomto případě se již trestná činnost páchaná mladistvým nazývá *trestný čin* (§ 77 odst. 2 „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“).⁴³

---

⁴¹ŘÍHA, J. Ještě k nepřičetnosti podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže. *Trestněprávní revue*. 2006, roč. 5, č. 10, s. 293 – 299. ISSN 1213-5313.

⁴²JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. Vydání. Praha : Leges, 2010. s. 195 – 197.

⁴³KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 417 – 418.

V „zákoně o soudnictví ve věcech mládeže“ lze dohledat znaky provinění, které se posuzují dle trestního zákoníku (§ 6 odst. 2 „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“). Subjektivní stránku provinění lze charakterizovat jako určité znaky mající vztah k psychice pachatele. Tyto znaky lze dělit na obligatorní a fakultativní. Za obligatorní znak považujeme zavinění, a to ve formě nedbalosti či úmyslu. Mezi fakultativní znaky řadíme motiv (pohnutku) pachatele neboli to co sedalo označit jako impuls pro protiprávní jednání pachatele, a jeho záměr (cíl), tedy čeho chtěl svým protiprávním jednáním dosáhnout.⁴⁴ Provinění jak již víme, odpovídá svou konstrukcí činu trestnému, ale z důvodu věku a rozumové a mravní nevypěstlosti pachatele není trestným činem. U těchto druhů protiprávního jednání k trestní odpovědnosti podle odst. 2 ustanovení § 13 „trestního zákoníku“, je třeba zavinění úmyslného, není-li trestním zákonem výslovně stanoveno, že postačí zavinění z nedbalosti.

Subjektem provinění je mladistvý pachatel, který svým jednáním naplnil všechny znaky skutkové podstaty provinění. Mezi obligatorní formální znaky subjektu provinění se řadí rozumová a mravní vypěstlost, přičetnost a dosažení určitého věku. V další části práce se zaměřím právě na tyto obligatorní formální znaky subjektu.

4.1.1 Věk

Podle účinné právní úpravy je počátek věkové hranice trestní odpovědnosti stanoven na 15 let. Tato věková hranice rozděluje mládež na děti mladší patnácti let a mladistvé.⁴⁵ S ohledem na výkladové ustanovení § 139 „trestního zákoníku“ se osoba stává mladistvou dnem následujícím po dni patnáctých narozenin, neboť v případě, kdy zákon spojuje nějaký účinek s uplynutím určité doby, nezapočítává se do této doby den, ve které událost, která určuje počátek této doby, nastala.

Věk patnácti let je charakterizován jako tzv. matrikový věk a počítá se od uvedeného data narození dítěte v matrice narozených dětí. Kromě matrikového věku se rozlišuje také věk vyjadřující celkovou vypěstlost pachatele tzv. věk mentální. Ten zahrnuje jak psychologickou a biologickou, tak i sociální a mravní úroveň pachatele, která ovlivňuje jeho ovládací a rozpoznávací schopnosti. Oba typy věků podle

---

⁴⁴JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 207-240.

⁴⁵ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. In *Sbírka zákonů, Česká republika.* 2003, částka 79 odst. 1 § 2

zákonodárců spolu souvisí a právě věk matrikový většinou vypovídá o mravní a rozumové vyspělosti pachatele.⁴⁶

Jak jsem již uvedla výše, jedná-li se o osobu mladší 15 let, tak je vymezena pojmem dítě a tato osoba není trestně odpovědná (§ 89 odst. 1 „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“). Přičemž není dána spodní hranice věku pro odpovědnost dítěte za spáchání činu jinak trestného. Podle odborníků by tato hranice mohla být stanovena na počátek školní docházky dítěte. Důležité z pohledu projednávání činu je schopnost dítěte se k danému činu vyjádřit.⁴⁷ Významná je z pohledu trestního práva věková hranice dvanácti let. Pokud pachatel, který nepřekročil věkovou hranici patnácti let a dosáhl dvanáctého roku věku, spáchá čin, za který umožňuje „trestní zákoník“ uložit výjimečný trest, bude mu soudem v občanskoprávním řízení uložena ochranná výchova.⁴⁸

Jedinec se stává plně trestně odpovědným dovršením osmnáctého roku věku. Avšak relevantní je také věková hranice devatenácti let. Jedná se o případy podle odst. 2 ustanovení § 22 „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“, kdy může soud uložit mladistvému ochrannou výchovu, která může být prodloužena do dovršení devatenácti let, vyžaduje-li to zájem mladistvého.

Poslední kategorií je tzv. věk blízký věku mladistvému. Tento pojem není v „zákoně o soudnictví ve věcech mládeže“ ani v „trestním zákoníku“ vymezen, ale uveden je v několika ustanoveních „trestního zákoníku“, např. v § 42 písm. i) soud jako k přitěžující okolnosti přihlíží k tomu, že pachatel k provinění, činu jinak trestnému nebo trestnému činu svedl osobu ve věku blízkém věku mladistvému.⁴⁹

4.1.2 Příčetnost

Příčetnost lze dle odborné literatury charakterizovat jako způsobilost být pachatelem trestného činu, pokud závisí na pachatelových duševních vlastnostech. V zákoně definici příčetnosti nenajdeme, zákonodárce pouze definuje pojem

---

46 KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné. Obecná část.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 221 – 222.

47 SOTOLÁŘ, Alexander a Helena VÁLKOVÁ. Čin jinak trestný a možné reakce na něj v systému soudnictví ve věcech mládeže. *Trestněprávní revue*, 2004, č. 7, s. 45.

48 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 197.

49 KRATOCHVÍL, Vladimír a kol., *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné. Obecná část.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 193.

nepříčetnosti v obecné části „trestního zákoníku“. Vzhledem k tomu, že je přičetnost podmíněna způsobilostí pachatele nejen ovládat své jednání, ale také rozpoznat nebezpečnost či význam svého jednání, tak se jeví jako nespravedlivé a neúčelné trestat právě tyto osoby, kterým tato způsobilost důsledkem duševní poruchy chybí.⁵⁰

Podle ustanovení § 26 „trestního zákoníku“ není trestně odpovědný pro nepříčetnost ten, kdo v době spáchání činu nemohl v důsledku duševní poruchy rozpoznat protiprávnost tohoto činu nebo ovládat své jednání. Vedle přičetnosti zákon ještě definuje tzv. zmenšenou přičetnost v ustanovení § 27 „trestního zákoníku“. Zmenšeně přičetným je ten, kdo v době spáchání činu měl pro duševní poruchu (jde o biologické kritérium) podstatně sníženou schopnost rozpoznat protiprávnost tohoto činu nebo ovládat své jednání. Na rozdíl od nepříčetnosti, v rámci níž pachateli rozpoznávací nebo ovládací schopnost chybí, tak u zmenšené přičetnosti jsou tyto schopnosti pouze oslabené, nikoliv vymizelé. Zmenšená přičetnost trestní odpovědnost nevylučuje.⁵¹ „Trestní zákoník“ v § 123 také uvádí, že jde rovněž o hlubokou poruchu vědomí, mentální retardaci, těžkou sociální poruchu osobnosti, nebo jinou těžkou duševní nebo sexuální odchylku (může se jednat např. o psychopatii, vývojové poruchy, migrény, maniodepresivní psychózu apod.).⁵²

4.1.3 Rozumová a mravní vyspělost

Platnou právní úpravou do doby než byl přijat „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“, byla trestní odpovědnost mladistvých vnímána jako tzv. absolutní a byla spojována s pevnou dolní věkovou hranicí, tedy dovršením patnácti let. Nezohledňoval se dosažený stupeň mravní a rozumové vyspělosti jedince.⁵³ Relativní trestní odpovědnost byla zavedena k 1. 1. 2004 s účinností „zákonu o soudnictví ve věcech mládeže“ a to ustanovením § 5 odst. 1.

Předpokladem zákonodárců tedy bylo, že mladistvý dosažením patnáctého roku věku je na takové mravní a rozumové úrovni, že je již za své jednání schopen nést trestněprávní odpovědnost. V současné době je mladistvý považován za trestně

---

50 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 186.

51 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* 2. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 51.

52 ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLAŘ, A., aj. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 47 – 50.

53 SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Právní postavení mladistvých.* 1. vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2004, s. 54.

odpovědného v případě, kdy jsou naplněny požadavky na rozumovou i mravní vyspělost ve spojitosti k danému provinění.⁵⁴ Relativní trestní odpovědnost by měla tedy reagovat na případy, kdy je mladistvým spáchán delikt, ke kterému by nedošlo, kdyby zralost nebo sociální vývoj pachatele nebyl opožděn.⁵⁵

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že mladistvý by měl být natolik rozumově a mravně vyspělý, aby byl schopen za své jednání nést trestněprávní odpovědnost.

Rozumová i mravní vyspělost je složena ze dvou složek, které spolu utvářejí celek. Rozumová složka je charakterizována individuálním postupným nabýváním schopnosti pojmového myšlení. Složka mravní je založena na procesu, v rámci kterého si mladistvá osoba osvojuje normy chování uplatňující se ve společnosti a tím si vytváří vlastní systém hodnot.⁵⁶ Duševní stav mladistvého je posuzován pomocí znaleckých vyšetření. Znalec se vyjadřuje k mravní a rozumové vyspělosti mladistvého v době spáchání jeho činu, popřípadě se může vyjádřit k duševní poruše, kterou mladistvý trpěl a také k tomu, jak jeho nevypělost či duševní porucha ovlivnila ovládací a rozpoznávací schopnosti.⁵⁷

Rozumová a mravní vyspělost je obligatorní podmínkou trestní odpovědnosti mladistvých. V odborné literatuře však panují dva protikladné názory na tuto podmínku. Někteří odborníci tvrdí, že se jedná o samostatnou podmínku trestní odpovědnosti vedle věku a přičetnosti, jiní se domnívají, že dosažení určitého stupně mravní a rozumové vyspělosti je speciálním druhem přičetnosti. V rámci trestního řízení se primárně zjišťuje, jestli je pachatel starší patnácti let a přičetný a až poté, zda je pachatel rozumově a mravně vyspělý. Zjistí-li se, že pachatel přičetný není, tak už nebude podstatné zkoumat jeho vyspělost z hlediska rozumového a mravního.⁵⁸ Názor první skupiny odborníků se opírá o tvrzení, že za nedostatkem rozumové a mravní vyspělosti není patologická příčina, že tedy nedostatek této vyspělosti není důsledkem duševní poruchy. Podmínku rozumové a mravní vyspělosti tedy vyjadřuje speciální ustanovení a je podmínkou samostatnou, jejíž naplnění je nutné k tomu, aby bylo možné vyvodit

---

54 JELÍNEK, Jiří. K trestní odpovědnosti mladistvých. *Kriminalistika*, 2005, č. 2, s. 125.

55 KRATOCHVÍL, Vladimír a kol., *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné. Obecná část*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 424.

56 ČESKO. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.9.2006, sp. zn. 8 Tdo 1069/2006.

57 ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 79, § 58

58 JELÍNEK, Jiří. K trestní odpovědnosti mladistvých. *Kriminalistika*, 2005, č. 2, s. 129.

trestní odpovědnost mladistvého.⁵⁹ Zastánci názoru, že rozumová a mravní vyspělost je speciálním druhem přičetnosti, zdůvodňují svou teorii tak, že znění ustanovení § 5 odst. 1 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ je téměř shodné znění ustanovení § 26 „trestního zákoníku“. Poukazují také na to, že trestní odpovědnost mladistvého vymezují kritéria, která jsou používána jak teorií, tak „trestním zákoníkem“ pro vymezení přičetnosti, přičemž pojem duševní poruchy je nahrazován pojmem rozumové a mravní vyspělosti.⁶⁰

Dle mého osobního názoru se domnívám, že nedostatečná mravní a rozumová vyspělost může být z velké části ovlivněna rodinou, která zanedbávala výchovu dítěte. Tyto děti pak většinou trpí velkým citovým strádáním, což vede k jejich nepříznivému vývoji.

4.2 Zánik trestnosti mladistvých

„Zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ rovněž uvádí důvody, které vedou k zániku trestnosti provinění mladistvých. Trestnost provinění mladistvých může zaniknout teprve po spáchání provinění, nejpozději však do pravomocného rozhodnutí soudu mládeže. Zánikem trestnosti zaniká také trestní odpovědnost mladistvého za spáchaný skutek.⁶¹

Zde bych zmínila dvě speciální úpravy vedoucí k zániku trestnosti pachatele, a to konkrétně účinnou lítost a promlčení.

4.2.1 Účinná lítost

S ohledem na represivní funkci trestání, která má u mladistvých spíše podpůrný význam, „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ zavádí v § 7 zvláštní ustanovení o účinné lítosti. Ta je důvodem pro zánik trestnosti provinění mladistvého, na který „trestní zákoník“ stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí nepřevyšující pět let.⁶²

59JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 199.

60 ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže.* Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 125.

61KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část.* 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. s. 427.

62NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M. a kol. *Trestní právo hmotné – I. Obecná část.* 5., jubilejní, zcela přepracované vydání. Praha : ASPI, a.s., 2007. s. 505 – 508.

K tomu, aby mohlo dojít k zániku trestnosti provinění účinnou lítostí mladistvého, je nutné kumulativní splnění těchto podmínek:

- jedná se o provinění spáchané mladistvým, na které trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí maximálně 5 let,
- dobrovolně odstranil nebo napravil způsobený následek nebo se o to alespoň pokusil (zejména náhrada způsobené škody, učinění opatření k její náhradě nebo jiný pokus odčinit způsobené následky),
- svým chováním projevil účinnou snahu po nápravě a
- čin neměl trvale nepříznivých následků pro poškozeného nebo společnost.

Dle „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ může takto k zániku trestnosti dojít, i když byl čin spáchan ve věku mladistvého a podmínky zániku budou splněny až po dovršení věku 18 let. Podmínkou ovšem je, aby jednání mladistvého bylo dobrovolné, tedy aby jednal z vlastní vůle. Základním předpokladem k odstranění nebo napravení následku je aktivní přičinění pachatele. Není zde však podstatné, zda se podařilo následek činu odstranit, nebo alespoň napravit. Důležité je, že se mladistvý o tento krok alespoň pokusil. Toto jednání se však musí vztahovat k celému rozsahu vzniklého následku jeho protiprávního jednání a nepostačí tedy pokus o nápravu jen z části. K tomu však musí dojít dříve, než bylo provinění odhaleno. Leckdy může být pohnutkou k nápravě obava z odhalení a snaha o odvrácení trestního stíhání.⁶³

Kromě výše uvedených kroků může být projevem účinné snahy po nápravě, zpravidla vyjádření lítosti mladistvého nad svým činem a snaha napravit sama sebe (např. přerušování styků s nevhodnými kamarády, podstoupení léčení atd.). Lítost může být vyjádřena i změnou chování k lepšímu. Nemusí tedy nutně dojít k slovnímu projevu. Nutnou podmínkou je také doznání, bez prohlášení o své vině se nejedná o skutečnou lítost.⁶⁴

---

⁶³ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., aj. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. s. 69 – 75.

⁶⁴SOTOLÁŘ, A. K zániku trestnosti činu spáchaného mladistvým podle § 7 zákona o soudnictví ve věcech mládeže a k jeho procesním důsledkům. *Trestněprávní revue*. 2004, roč. 3, č. 5. s. 157. ISSN 1213-5313.

Podle § 7 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ je posledním znakem účinné lítosti to, že čin nezanechal trvale nepříznivé následky pro poškozeného ani pro společnost. Tím je myšlena jednak případná materiální škoda, ale i nehmotná újma jako trvalé poškození zdraví.⁶⁵

4.2.2 Promlčení

Promlčení je dalším důvodem zániku trestnosti provinění. Institut promlčení je založen na předpokladu, že se již mladistvý po uplynutí promlčecí doby napravil a není proto důvod k ukládání sankcí. S postupem času (od spáchání provinění) se snižuje společenská potřeba reakce na provinění, jednoduše se na něj „zapomíná“, čímž úměrně klesá i jeho společenská škodlivost. „Potrestání“ by tak ztrácelo smysl a bylo byv rozporu s účelem promlčení.⁶⁶

Promlčecí doba u zániku trestnosti provinění je v poměru speciality k obecné promlčecí době u dospělých pachatelů. Jelikož je u mladistvých pachatelů velice důležitá včasná reakce na protiprávní čin, promlčecí doby jsou výrazně kratší. Důležité pro určení délky promlčecí doby jsou nesnížené trestní sazby uvedené v trestním zákoníku, které jsou odstupňovány podle závažnosti provinění. Trestnost provinění se nepromlčuje, pokud tak stanoví trestní zákon.⁶⁷

---

⁶⁵KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. s. 430.

⁶⁶ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., aj. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. s. 79 – 83.

⁶⁷KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. s. 431.

5. Opatření ukládaná mladistvým

Při trestnosti mladistvých a jejich potrestání se postupuje cestou restorativní justice, jež má za úkol mladistvému pomoci v dalším rozvoji, který pozitivně ovlivní jeho bezproblémový vstup a život do společnosti. Účelem opatření vůči mladistvému je připravit pozitivní podmínky pro další vývoj duševní, sociální i fyzický. Zároveň se tato opatření snaží mladistvého chránit od škodlivých a negativních vlivů a pomoci mu předcházet dalšímu patologickému chování a páčání dalších trestních provinění. Není možné trestat mladistvé, i když existují výjimky, a děti pod hranicí patnácti let, stejně tvrdě jako dospělí. Nová právní úprava, tedy „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“, upravuje veškeré postihy mládeže a dětí mladších patnácti let. Následek trestné činnosti již není v této nové úpravě uváděno jako trest, ale dle ustanovení §2 odst. 2 písm. b) je používán termín opatření.⁶⁸

Jednotlivá opatření v sobě nesou sankční charakter, který ovšem není primárním zdrojem trestu, nýbrž se snaží působit restorativně. To znamená, že se jedná o kombinaci trestu se vzájemným respektováním věku mladistvého a snahou neizolovat mladistvého od společnosti. Tím by mělo dojít k jednodušší práci s mladistvým a k pozitivnímu ovlivnění jeho života do budoucnosti. Účelem opatření je zamezení další páchané trestné činnosti, přimět pachatele k nápravě a uvědomění, se současným působením na harmonický rozvoj a jeho bezproblémové zařazení do společnosti. Mladistvý však musí svůj trestný čin pochopit, vyhodnotit jeho nebezpečnost a své patologické chování eliminovat. Zároveň musí být schopen svou trestnou činnost odčinit a svými silami přispět k nápravě újmy vzniklé jeho chováním. Opatření můžeme rozdělit do tří typů⁶⁹, kterými jsou opatření výchovná, opatření ochranná a opatření trestní.⁷⁰

Kategorie a typy jednotlivých opatření mají taxativní charakter, což znamená, že v případě mladistvého pachatele nelze určit jiný druh opatření než ten, který je určen dle „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“. Výhodou těchto opatření je jejich flexibilita a možná kombinovatelnost, což zjednodušuje práci s mladistvým a zefektivňuje

---

⁶⁸JELÍNEK, J., MELICHAROVÁ, D. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže s poznámkami a judikaturou*. 2004

⁶⁹ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, In: *Sbírka zákonů, Česká republika, 2003, částka 79, ustanovení §10*

⁷⁰ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004, str. 203-206

individualizaci trestní sankce. Navíc je tak možné respektovat sociální poměry mladistvého, který se může svému trestu ve formě opatření lépe přizpůsobit.⁷¹

Soud postupuje v přiřazování a rozhodování o ukládání jednotlivých opatření v dané posloupnosti. Jedná tak s ohledem na samotný typ trestné činnosti, osobnost mladistvého a jeho sociálních poměrů a sociálního zázemí. Mezi jednotlivé kroky posloupnosti patří:⁷²

1. Soud se snaží řešit trestní věci odklonem od trestního stíhání, pokud je takový krok možný
2. Pokud to možné není, přichází na řadu udělení opatření výchovná nebo ochranná, což působí jako méně intenzivní sankce. Cílem je ovlivnit pozitivní rozvoj mladistvého
3. V případě nemožnosti opatření z bodu 2, je nutné přistoupit k trestním opatřením nespojených s odnětím svobody, tedy určitá alternativní trestní opatření
4. Pokud ani to není možné, jako ultima ratio je nutné přikročit k trestnímu opatření nepodmíněného odnětí svobody

Pro kontrolu a dohled na výkon daných opatření dohlíží probační a mediační služba, jež kontroluje stav mladistvého a dohlíží na něj. Probační a mediační služba⁷³ je také prostředníkem mezi soudem a mladistvým, a v případech, kdy není dohled již nařízen, zastává funkci kontrolního úředníka kontrolujícího mladistvého v jeho životě, zda mladistvý vede ve zkušební době řádný život.⁷⁴

5.1 Výchovná opatření

Výchovná opatření svým charakterem představují nejsnazší způsob, jak mladistvého resocializovat a pokusit se jej navrátit k běžnému a spořádanému životu. Jelínek uvádí, že „*Výchovná opatření v systému sankcí pro mladistvé představují nejmírnější druh*“.⁷⁵ Výchovná opatření mají tedy nejvyšší potenciál zapůsobit a

---

⁷¹KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva*. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 605

⁷²ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004, str. 203-206

⁷³ Vznikla v rámci Zákona o probační a mediační služby a působí jako zprostředkovatel alternativních způsobů řešení trestné činnosti. Dohlíží na vykonávání alternativních trestů a působí na zájmy poškozených, se současnou ochranou společnosti a zabývá se prevencí kriminality.

⁷⁴KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva*. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 605

⁷⁵JELÍNEK, J., MELICHAROVÁ, D. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže s poznámkami a judikaturou*. 2004. s. 34

ovlivnit chování mladistvého po činu, přinutit jej k obnově svého sociálního statusu a k dalšímu pozitivnímu sociálnímu rozvoji. Snaží se urovnat životní styl mladistvého, pozitivně působit na celkový rozvoj, usměrňovat život mladistvého a zároveň se podílet a podporovat správnou výchovu v rodině i mimo ni.⁷⁶

Účelem výchovných opatření je změnit smýšlení mladistvého, eliminovat další trestnou činnost a v rámci jeho možností, možností jeho rodiny a svého okolí nastolit správné opatření či kombinaci několika na sobě závislých výchovných opatření. Výchovná opatření ve svém primárním smyslu působí preventivně, ovšem s ohledem na míru a nebezpečnost páchané trestné činnosti. Samotný „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ dle § 15 odst. 4 přímo pojednává o nutnosti záměrného působení na výchovu mladistvého, čímž dojde k usměrnění způsobu života, se vzájemnou ochranou mladistvého i společnosti kolem něj. I přesto v sobě obsahují prvky sankční a nesou v sobě charakter určité újmy či omezení. Hlavní sankcí je omezení práv a svobody mladistvého, kterému je odepřena návštěva určitého místa či akce.⁷⁷

Uložení patřičných výchovných opatření je možné již v přípravném řízení, ovšem není výjimkou, že se ukládá až v řízení před soudem pro mládež. V přípravném řízení je nutný souhlas mladistvého, zatímco před soudem o druhu a míře opatření rozhoduje samotný soud. Zároveň není nutné upravovat dobu použití daného výchovného opatření. Je také možné mladistvému uložit jakékoliv výchovné opatření, s jeho souhlasem, které může maximálně trvat po dobu tří let, ovšem existují i výjimky, kdy je mladiství podroben zkušební době. V takovém případě může výchovné opatření trvat pouze po dobu zkušební doby. Zároveň je možné ukončit výchovné opatření několika způsoby, a to uplynutím doby, splněním či provedením daných opatření, jeho zrušením, odvoláním souhlasu mladistvého a v neposlední řadě pravomocným skončením trestního stíhání.⁷⁸

Mezi výchovná opatření patří, dle §15 odstavec 2 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“, tyto typy:⁷⁹

- Dohled probačního úředníka
- Probační program

---

⁷⁶JELÍNEK, J., MELICHAROVÁ, D. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže s poznámkami a judikaturou*. 2004

⁷⁷KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva*. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 605

⁷⁸ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004, str. 203-206

⁷⁹BECKONLINE [online]. 2017 [cit. 2016-21-2]. *Zákon 218/2003 Sb.*

- Výchovné povinnosti
- Výchovné omezení
- Napomenutí s výstrahou

5.1.1 Dohled probačního úředníka

Tento typ výchovného opatření je ustanoven v § 16 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“, jehož hlavní podstatou je sledování mladistvého v jeho přirozeném prostředí, tedy v rodině. Sleduje se zejména jeho způsob chování v rodině a výchovné působení rodičů na mladistvého. Mladistvý je podroben dohledu, omezeními uloženými soudem a také určitými výchovnými povinnostmi, které nařídí soud. Probační úředník funguje jako mediátor, jež se snaží pozitivně působit na mladistvého, eliminovat další patologické jevy v chování, vést ho v těžkých chvílích, působit jako poradce v životních situacích a vést jej k řádnému životu ve společnosti v souladu s ustanovením patřičného soudu a v souladu se zákonem. Probační úředník, který je součástí probační a mediační služby, je tak přímo odpovědný za odstranění budoucí recidivy a vyhodnocení možného rizika v chování mladistvého.⁸⁰

Tento typ opatření má tedy funkcí kontrolní a funkcí pomocnou. Tyto funkce jsou zprostředkovány skrz probačního úředníka. Cílem je odstranění budoucí recidivy a shledání mladistvého a jeho chování jako bezpečné pro společnost. Výkon dohledu je nařízen dle ustanovení soudu pro mládež a také příslušný státní zástupce, jenž kontaktuje středisko probační a mediační služby, dle § 80 odstavce 1 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“, nacházející se v blízkosti bydliště pachatele. Jak již bylo řečeno, jednotlivé druhy výchovných opatření mohou být kombinována. Dohled probačního úředníka lze kombinovat s probačním programem, výchovnými povinnostmi nebo výchovnými omezeními. Omezení se k mladistvému vztahuje zejména ve formě nutnosti spolupráce s probačním úředníkem, dodržování plánu a schůze s probačním úředníkem v určených lhůtách. Dále musí mladistvý informovat svého probačního úředníka o místu bydliště, zaměstnání a jiné.⁸¹

V případě porušení podmínek dohledu nebo dalších opatření, je nucen probační úředník informovat orgán, kterým bylo opatření uloženo, přičemž je možné uložit výstrahu (v případě nezávažného porušení podmínek, avšak pouze dvakrát za jeden

⁸⁰KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva*. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 592-595

⁸¹KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva*. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 592-595

rok⁸²). Probační úředník je povinen zpracovávat průběžné zprávy o vývoji opatření, osobních, rodinných a sociálních poměrech mladistvého dle §80 odstavec 5 „zákonu o soudnictví ve věcech mládeže“. Při ukončení opatření je vypracována závěrečná zpráva.

5.1.2 Probační program

Výchovné opatření s názvem probačního programu je upraveno v §17 „zákonu o soudnictví ve věcech mládeže“. Jedná se o program, jež se má postarat o sociální výcvik, psychologické poradenství, terapeutické schůzky, ale také obecně prospěšné činnosti, vzdělávání, rekvalifikační působení a další plány, které mají přispět k sociálnímu a osobnostnímu rozvoji mladistvého. Program si slibuje a jeho cílem eliminovat negativní chování mladistvého a motivovat jej k nápravě a ke spolupráci v rámci právních norem. Jedná se také o poradenství a terapie, které mají urovnat vztahy mezi pachatelem a samotným poškozeným. Jedná se však jen o část programu a je možné další programy a jejich zaměření rozšiřovat a přizpůsobovat charakteru mladistvého a povaze trestného činu.⁸³

Vykonavatelem probačních programů mohou být specializovaná střediska, neziskové organizace, ale také fyzické osoby. V rámci správnosti určení průběhu a charakteru jednotlivých probačních programů je nutné, aby tyto programy byly schváleny Ministerstvem spravedlnosti ČR. Další podmínkou pro určení probačního programu je vhodné určení, přičemž je nutné s tímto programem mladistvého seznámit. Ten musí s programem souhlasit a být ochoten se programu účastnit. Další podmínkou pro nastoupení probačního programu je úhrada způsobené škody, jejíž hodnota je určena patřičným soudem.⁸⁴ Probační program trvá nejdéle po tři roky, ovšem v praxi se jedná o stanovenou dobu, resp. zkušební dobu.⁸⁵

5.1.3 Výchovné povinnosti

Jedná se o určité povinnosti mladistvého, který je tím nabádán a usměrňován v dalším životním kroku. Jde o pozitivní ovlivňování dalšího chování a jednání, pro naučení mladistvého odpovídat za své činy a žít spořádaným životem. Toto opatření je upraveno v ustanovení § 18 odstavec 1 „zákonu o soudnictví ve věcech mládeže“. Soud

---

⁸²ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, In: Sbírka zákonů, Česká republika, 2003, částka 79, ustanovení § 80 odstavec 4

⁸³KOVÁŘOVÁ, D. *Ochranná opatření pro mladistvé*. 2006

⁸⁴ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, In: Sbírka zákonů, Česká republika, 2003, částka 79, ustanovení § 17 odst. 3

⁸⁵ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004, str. 203-206

v tomto případě určí povinnosti, které musí mladistvý dodržovat a vykonávat. Může se tak jednat o nařízení bydlet s rodiči nebo jinými odpovědnými osobami, povinnost vykonávat prospěšné práce, splácet určitou částku poškozenému a obětem dle zvláštního zákona⁸⁶, podrobit se určitému výchovnému programu atd. Veškeré povinnosti mají působit pozitivně, odstranit budoucí negativní faktory, podpořit vývoj pachatele a usnadnění další socializace mladistvého pro návrat do společnosti jako plnohodnotného člověka. Zároveň při ukládání jednotlivých povinností a příkazů nesmí dojít ke kolizi s budoucí přípravou mladistvého ke vzdělání či práci. Dále je určeno, že prospěšné práce mají omezenou dobu, nejvýše čtyři hodiny denně, šestnáct hodin týdně a celkem se jedná o šedesát hodin obecně prospěšných činností, a to dle ustanovení § 18 odst. 3 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“. Výchovné povinnosti trvají nejdéle po dobu tří let, ovšem obvykle se tak děje po zkušební dobu, jež je stanovena soudem.⁸⁷

5.1.4 Výchovná omezení

Jedná se o jeden z možných prostředků, jak dlouhodobě působit na mladistvého svým působením na jeho chování, které je opakovaně usměrňováno v běžném životě. Jsou vlastním opakem výchovných povinností, jelikož působí formou zákazu určitých možností mladistvého. Mladiství je tak nucen zdržet se určitých dovolených a nedovolených činností, jež jsou určené dle § 19 odst. „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“. Výchovné omezení se zaměřuje na ochranu mladistvého před škodlivými vlivy. Působená omezení se vztahují k omezení svobody jednání a rozhodování mladistvého. Jedná se zejména o zákaz navštěvování určitých kulturních a společenských akcí, nutnost vyhýbat se určitým místům či osobám. Jedná se tedy zejména o nutnost zamezit mladistvému možný kontakt s návykovými látkami, hazardními hrami a dalšími vlivy, které by mohly negativně ovlivnit výchovné a sociální působení na mladistvého. Mladistvému není umožněno změnit bydliště, zaměstnání a další věci bez upozornění probačního úředníka. Je opět nutné přizpůsobit omezení zájmům a povinnostem mladistvého tak, aby nekolidovaly s přípravou do školy či zaměstnání.⁸⁸

---

⁸⁶ ČESKO. Zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti, ve znění pozdějších předpisů, In: Sbíрка zákonů, Česká republika, 1997, částka 74

⁸⁷ SOTOLÁŘ, A. *Výchovné povinnosti a výchovná omezení v systému soudnictví ve věcech mládeže*. Trestněprávní revue, 2007, roč. 6, č. 12

⁸⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004, str. 235-236

5.1.5 Napomenutí s výstrahou

Napomenutí s výstrahou je jako opatření rozdělené na dva druhy. V prvním případě, dle ustanovení §20 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“, se jedná o výchovné opatření. V případě druhém, dle ustanovení § 11⁸⁹ „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“, se jedná o specifický typ opatření, při kterém dochází k upuštění od potrestání. V obou dříve zmíněných případech se jedná o možné přenechání patřičného potrestání či postižení mladistvého na jeho zákonného zástupce, školu nebo v neposlední řadě výchovnému zařízení. Účelem napomenutí s výstrahou je pozitivní působení na mladistvého a prevenci další trestné činnosti. Mladistvý je tak konfrontován s vlastním prohřeškem, jsou mu ukázány možné důsledky jeho recidivy. Tím má dojít k upuštění od opakování podobné trestné činnosti, přičemž je potřeba s mladistvým pracovat a pozitivně působit na jeho další společenský rozvoj. Ruku v ruce s tím jde míra napomenutí, která musí odpovídat rozumové vyspělosti mladistvého a povahou recidivy.⁹⁰

Jedním z rozdílů mezi prvním a druhým typem napomenutí s výstrahou je ten, že zatímco v případě ustanovení § 20 odstavec 1 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ je potřeba přítomnosti zákonného zástupce, tak v případě § 11 odstavec 2 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ tento krok není nutný a může být vykonán bez přítomnosti zákonného zástupce. Již z podmínek tohoto opatření je jasné, že se používají v případě méně závažných činů, jež nejsou společensky nebezpečné. Jde zejména o posílení výchovného procesu a vlivu na mladistvého. Vykonavatelem potrestání nebo spíše postihu je zákonný zástupce, škola či jiné výchovné zařízení, jejichž úkolem je posílení výchovného působení. Postih je zde brán zejména navýšením povinností mladistvého a patřičného omezení. Výhoda tohoto opatření je vliv osob na mladistvého, kteří jej velmi dobře znají a jsou si vědomy jeho silných i slabých stránek. Není však možné působit na postihy mladistvého nepatřičně, je nutné postupovat dle míry provinění a vážnosti trestného činu, přičemž postih musí naplňovat účel „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ z ustanovení § 3 odst. 3.⁹¹⁹²

---

⁸⁹ Z důvodu účinné lítosti

⁹⁰KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva*. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 605

⁹¹Opatření uložené podle tohoto zákona musí přihlížet k osobnosti toho, komu je ukládáno, včetně jeho věku a rozumové a mravní vyspělosti, zdravotnímu stavu, jakož i jeho osobním, rodinným a sociálním poměrům, a musí být přiměřené povaze a závažnosti spáchaného činu. Politické, národní, sociální nebo náboženské smýšlení mladistvého nebo dítěte mladšího patnácti let, jeho rodiny nebo rodiny, v níž žije,

5.2 Ochranná opatření

Druhou formou možných trestněprávních sankcí pro mladistvého je právě ochranné opatření. Toto opatření lze udělit trestně odpovědným mladistvým, stejně jako těm mladistvým, kteří trestní odpovědnost ještě nenabyli. Ochranné opatření je konstruováno tak, aby působilo kladně na rozvoj jedince, zejména v oblastech mravních a sociálních, ovšem zároveň musí jít o ochranu společnosti před dalšími trestnými činy, jež by mohly být páčány daným mladistvým. Právní normy a klasifikaci lze najít v § 21 odst. 1 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“. Mladistvému je způsobena určitá sankce v podobě omezení osobní svobody a práv. Toto však není funkcí ochranného opatření, nýbrž pouze nevyhnutelný účinek. Ochranné opatření funguje na bázi snížení rizika pro opakování podobných trestných činů, čímž je chráněna společnost, lidé a další zájmy. Jedná se o prevenci, která má zachytit a eliminovat další působení patologického chování, důležitá je tedy prevence.⁹³

Preventivní působení je založeno na složkách terapeutických, výchovných, zabezpečovacích a sociálních, jež mají za úkol eliminovat další podobné chování a přimět mladistvého k nápravě svého chování v takové míře, aby se nestal nebezpečným pro společnost. Součástí ochranných opatření je také léčba nepřičetných, méně přičetných nebo mladistvých, kteří byli schopni vykonat trestný čin za stavu duševní poruchy, pod vlivem návykové látky. Ochranná opatření jsou ustanovena v momentech, kdy je chování mladistvého vyhodnocené jako rizikové a nebezpečné pro společnost, a to dle „trestního zákoníku“ ustanovení § 99 odstavec 1 a 2. Ochranná opatření jsou výhradně určována soudem pro mládež, ukládá se na dobu neurčitou, pouze v případě ochranné výchovy je doba určena do zletilosti mladistvého. Mohou být kombinována s dalšími výchovnými a trestními opatřeními, přičemž výhradní přednost má opatření výchovné, pokud je zřejmé, že bude dosaženo účelu sledovaného zákonem. Soud je tím, kdo určuje typ opatření a není k němu potřebný souhlas mladistvého.⁹⁴

Mezi ochranná opatření patří, dle § 21 odstavec 1 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“, tyto typy:

---

anebo způsob výchovy mladistvého nebo dítěte mladšího patnácti let nemůže být důvodem k uložení opatření podle tohoto zákona.

⁹²KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva*. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 605

⁹³KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva*. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 605

⁹⁴ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004, str. 260

- Ochranné léčení
- Zabezpečovací detence
- Zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty
- Ochranná výchova

5.2.1 Ochranné léčení

Tento druh je upraven v ustanovení § 99 „trestního zákoníku“⁹⁵ a podle ustanovení § 21 odst. 2 „zákonu o soudnictví ve věcech mládeže“ možné aplikovat stejná opatření i v případě mladistvých. Stejně jako u dospělého se mladistvým ukládá ochranná léčba ve formě ústavní či ambulantní, které se mohou během léčení prolínat a střídat. Povinný neboli obligatorní je ochranná léčba v momentech a trestných činech, které jsou spáchány v nepřičetnosti,⁹⁶ snížené přičetnosti, kdy bylo u mladistvého upuštěno od potrestání,⁹⁷ pokud pachatel jednal pod vlivem či zneužíval návykové látky⁹⁸ nebo v rámci duševní poruchy. Dále je povinná, pokud je mladistvý pachatel trestného činu a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný pro společnost.⁹⁹

Soud pro mladistvé ukládá ochranné léčení na dobu neurčitou, to znamená, že je uloženo do té doby, dokud soud nerozhodne jinak svým usnesením. Uděluje se maximálně na dva roky, ovšem soud má možnost, pokud je nutné další a pokračující léčba, dobu prodloužit opět o dva roky. Pokud se nedaří splnit cíle ochranného léčení, je možné jej zrušit, a nařídit dohled probačního úředníka. Soud může ochranné léčení určit formou ambulantní, tedy mladistvý funguje na svobodě a dochází do specializovaných míst s lékařskou kontrolou, nebo ve formě ústavní, kdy je mladistvý pod stálým dohledem a umístěn v léčebně. Lékař je ten, kdo rozhoduje o formě léčby, je tak možné jednotlivé formy střídat dle uvážení.¹⁰⁰

⁹⁵ZÁKONYPROLIDI [online]. 2017 [cit. 2016-3-2]. Zákon č. 40/2009 Sb. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

⁹⁶ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In Sbirka zákonů, Česká republika. 2009, částka 11, ustanovení § 26

⁹⁷ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In Sbirka zákonů, Česká republika. 2009, částka 11, ustanovení § 27

⁹⁸ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In Sbirka zákonů, Česká republika. 2009, částka 11, ustanovení § 40 odst. 2

⁹⁹KOVÁŘOVÁ, D. *Ochranná opatření pro mladistvé*. Právo a rodina. 2006, roč. 8, č. 8, str. 1–5. ISSN 1212.

¹⁰⁰KOVÁŘOVÁ, D. *Ochranná opatření pro mladistvé*. Právo a rodina. 2006, roč. 8, č. 8, str. 1–5. ISSN 1212.

5.2.2 Zabezpečovací detence

Jedná se o obdobnou formu jako v případě ochranného léčení, přičemž rozdíl spočívá v umístění mladistvého, který je pod dohledem ve vězeňském zařízení. Nejedná se ovšem o specializovanou věznici, nýbrž zdravotnické zařízení, jež je pouze spravováno vězeňskou službou. Toto zařízení jde ruku v ruce s bezpečnostním opatřením určeným pro zamezení útěku mladistvého. Zabezpečovací detence funguje od roku 2009. Toto opatření je upraveno v zákoně č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o výkonu zabezpečovací detence“). V ustanovení § 21 odst. 2 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ je upraveno toto opatření s menšími modifikacemi, vycházejícími z trestního zákona. Nejedná se o preventivní umístění mladistvého, nýbrž o jeho izolaci pro bezpečnost společnosti.¹⁰¹ Jedná se tedy o typ opatření, které zbavuje mladistvého vlastní osobní svobody, což vyplývá z negativní anamnézy určené odborníky a lékaři. Izolace a proti preventivní charakter je zcela proti zájmu soudnictví v otázkách mládeže a je prosazováno a určováno pouze v extrémních a výjimečných případech.¹⁰²

Soud pro mládež může zabezpečovací detenci uložit obligatorně, ale také fakultativně. Povinně je toto opatření nařízeno v případě, kdy trestný čin vykazuje obzvláště závažnou skutečnost a pro nepřičetnost trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě by byl nebezpečný¹⁰³, nebo v případě, kdy je mladistvý odsouzen za zločin vykazující znaky zločinu, ovšem pro duševní poruchu nebo zmenšenou přičetnost je upuštěno od potrestání. V druhém případě musí být zároveň splněna podmínka, že nařízené ochranné léčení nebude splňovat svůj účel a pro danou duševní poruchu je pobyt mladistvého na svobodě společensky nebezpečný.¹⁰⁴

Jedná se tedy vlastně o nadstavbu ochranného léčení, kdy je nepravděpodobné a nemožné, aby toto opatření splnilo svůj účel a mladistvý je pro výskyt ve společnosti, právě pro společnost nebezpečný. Výkon zabezpečovací detence je provozován Vězeňskou službou ČR. Doba trvání detence není nijak „zákonem o výkonu

---

¹⁰¹KOVÁŘOVÁ, D. *Ochranná opatření pro mladistvé*. Právo a rodina. 2006, roč. 8, č. 8, str. 1–5. ISSN 1212.

¹⁰²KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva*. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 614

¹⁰³ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2009, částka 11, ustanovení § 14 odst. 3

¹⁰⁴ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2009, částka 11, ustanovení § 100 odst. 1

zabezpečovací detence“ omezena, je nařízena do doby splnění účelu. Ovšem soud musí každých 6 až 12 měsíců zkoumat stav mladistvého a posuzovat důvody pro zachování zabezpečovací detence. Ochrana a bezpečnost společnosti je prioritním měřítkem a úkolem zabezpečovací detence, jedná se proto o velmi komplexní a složité opatření.¹⁰⁵

5.2.3 Zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty

Pokud mladistvý spáchá určité provinění za přítomnosti určité věci či předmětu nebo tuto věc dostal jako odměnu, soud může nařídit toto opatření, které je upraveno dle trestního zákona. Z tohoto popisu je zřejmé, že se jedná o prevenci a zamezení dalšího páčání provinění, a může být bráno jako subsidiární k opatření propadnutí věci, dle § 24 odst. 1 písm. d) „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“.¹⁰⁶

5.2.4 Ochranná výchova

Ochranná výchova je jediný typ ochranného opatření, které není upraveno v trestním zákoně, nýbrž výlučně v „zákoně o soudnictví ve věcech mládeže“. Hlavním účelem a cílem ochranné výchovy je omezení nebo úplná eliminace škodlivých následků nedostatečné a špatné výchovy, se současnou možností dalšího pozitivního rozvoje mladistvého, z kterého se při správném zacházení může stát bezproblémový člen společnosti. Toto opatření je určené pouze pro mladistvého, kdy soud pro mládež může uložit ochrannou výchovu obligatorně nebo fakultativně, dle uvážení a závažnosti provinění. Je nutné podotknout, že se ochranná výchova nařizuje v případech, kdy není možné nařídit výchovná opatření. Obligatorně se toto opatření ukládá dětem, které dosáhly dvanácti let, ovšem ještě nedosáhly patnáctého roku a jsou vinni z trestného činu, za který by podle trestního zákoníku mohl být uložen výjimečný trest. Fakultativně se ochranná výchova ukládá u činů jinak trestných, pokud si to situace vyžaduje a výchova tím bude řádná a dobře zabezpečená. Ukládá se tak v momentě, kdy jsou splněny tyto:¹⁰⁷

- O výchovu mladistvého není postaráno a jeho vlastní rodina či rodina, v které žije, není schopna tuto výchovu zajistit
- Pokud je dosavadní výchova zanedbána

¹⁰⁵VSCR [online]. 2012 [cit. 2016-23-2]. *Zabezpečovací detence*. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-opava-83/o-nas-1603/zabezpecovaci-detence/>

¹⁰⁶KOVÁŘOVÁ, D. *Ochranná opatření pro mladistvé*. Právo a rodina. 2006, roč. 8, č. 8, str. 1–5. ISSN 1212

¹⁰⁷ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004. str.276

- Mladistvý žije v nevyhovujícím prostředí pro náležitou výchovu a uložení výchovných opatření není možné¹⁰⁸
- Mladistvý musí být uznán vinným z určitého provinění¹⁰⁹

Je nutné, aby soud měl všechny potřebné informace o mladistvém, spolupracuje tak s potřebnými orgány sociálně-právní ochrany dětí, probační a mediační službou, školou, znalci z oboru zdravotnictví a dětské psychologie. Ochrannou výchovu lze zároveň uložit s dalšími trestními opatřeními, zvyšujícími efektivitu opatření a bezpečnosti pro společnost i budoucí vývoj a rozvoj mladistvého. Opatření se odvíjí od splnění účelu, nejdéle však do dovršení osmnáctého roku, ovšem soud může rozhodnout o prodloužení této doby o jeden rok, do devatenáctého roku dle § 22 odst. 2 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“.¹¹⁰

Ochrannou výchovu má na starosti specializované školské zařízení pro výkon ochranné výchovy, jež je zařazeno v resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Jednotlivá školská zařízení lze rozdělit na:¹¹¹

1. Diagnostický ústav
2. Dětský domov
3. Dětský domov se školou
4. Výchovný ústav

Diagnostický ústav slouží k pozorování a vyšetření mladistvého. Je nutné zjistit příčiny chování, jejich problémy a následně rozmístění do jednotlivých zařízení. Dětské domovy nejsou svým charakterem určeny pro ochrannou výchovu, přesto mezi tato zařízení patří. Do dětských domovů jsou předně umísťované děti ve věku mladším než patnácti let, které trpí závažným problémem v chování. Do dětského domova jsou tak umístěny do doby ukončení povinné školní docházky. Výchovný ústav je potom určen pro mladistvé starší patnácti let se závažnou poruchou chování, ovšem může zde být umístěn mladistvý mladší patnácti let, jehož chování vykazuje obzvláště vážné

¹⁰⁸ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004. str.276

¹⁰⁹ Tuto podmínku „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ nezdůrazňuje, ovšem je základní podmínkou pro uložení ochranné výchovy

¹¹⁰KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva*. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 616,617

¹¹¹KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva*. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 616,617

problémy v chování a nelze jej umístit do jiného zařízení. Ukončení ochranné výchovy je závislé na určení soudu pro mládež.

5.3 Trestní opatření

Poslední kategorií jsou trestní opatření, jež jsou charakteristická představením trestněprávních následků při provinění a zároveň prokazují právní prostředky k dosahování účelu „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“. Jsou stanovena zákonem a vynutitelná státem, zároveň obsahují negativní sankce v hodnocení provinění mladistvého, ovšem tyto sankce nesmí být smyslem opatření, pouze jeho logickým a nezbytným prostředkem. V případě trestního opatření je nutné celkové hodnocení případu mladistvého, získat veškeré informace o rodinné, sociální a rozvojové anamnéze. Základním úkolem trestního opatření je pozitivní působení na mladistvého, odstranění všech negativních vlivů působících na něj, zlepšit jeho sociální chápání a prostředí, a zabránit opakované patologické činnosti mladistvého pro budoucí ochranu jeho i společnosti. Jednotlivé určení typu trestního opatření je založené na smyslu humanizace a proporcionality, což znamená, že veškerá opatření jsou ukládána v závislosti na případu a osobní anamnéze mladistvého, jenž si musí zachovat určitý rámec důstojnosti a směřovat ke zlepšení osobních podmínek a uvědomění mladistvého. Je tedy nutné určit dané mantinely a meze dle „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“, jež jsou sepsané v ustanovení § 3 odst. 1.¹¹²

Přednost má vždy podmíněné odnětí svobody před formou nepodmíněného odnětí svobody, samozřejmě v závislosti na stupni provinění mladistvého. Soud pro mladistvé výlučně určuje jednotlivá opatření a soud musí zohlednit veškeré zvláštnosti případu, nelze tedy paušalizovat, a dále se zaměřit na určitá pravidla pro ukládání trestních opatření, jež lze najít v obecných ustanoveních trestního zákoníku a „zákoně o soudnictví ve věcech mládeže“. Na základě těchto pravidel je potřebné zohlednit:¹¹³

- I. Účel trestního opatření
- II. Povaha a závažnost provinění
- III. Možnost nápravy a poměry mladistvého
- IV. Polehčující okolnost a přitěžující okolnost

---

¹¹²KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva*. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 618

¹¹³KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva*. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 619

V. Zvláštní podmínky pro ukládání jednotlivých druhů trestního opatření

U mladistvého se také zohlední jeho aktuální stav a dále zda úspěšně vykonává probační program, či jiné nařízené programy, zda došlo k poskytnutí zadosti učiněný poškozenému, určitá náhrada, odčinění či zmírnění újmy ze strany mladistvého pachatele, zohledňuje se míra lítosti a chování mladistvého, z kterého lze vyvodit určité možnosti nápravy a eliminace další trestné činnosti v budoucnu. Důležité je zohlednit, zda byl trestný čin spáchán za přítomnosti a pod vlivem návykové látky, tedy ve stavu snížené přičetnosti, ovšem tyto možnosti mohu mladistvému nejen přilepšit, ale také přihoršit.¹¹⁴ Podle Sotoláře je možné trestní opatření uplatnit: „*Trestní opatření lze v trestních věcech mladistvých uplatnit jak při rozhodování ve standardním soudním řízení, tak ve zjednodušeném řízení – v hlavním líčení před soudem prvního stupně a ve veřejném zasedání před odvolacím soudem – výlučně po provedení řádného dokazování a pouze za předpokladu, že soud uzná vinu mladistvého.*“¹¹⁵

Mezi trestní opatření patří, dle § 24 odstavec 1 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“, tyto typy:¹¹⁶

- Obecně prospěšné práce
- Peněžité opatření
- Peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu
- Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty
- Zákaz činnosti
- Vyhoštění
- Domácí vězení
- Zákaz vstupu na sportovní, kulturní či jiné společenské akce
- Odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu
- Odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem
- Odnětí svobody nepodmíněně

---

¹¹⁴ Například dle ustanovení § 39 odst. 2 „trestního zákoníku“ je spáchání trestného činu či provinění pod vlivem návykové látky příčina závažnější a není v žádném případě důvodem ke snížení či zmírnění trestního opatření

¹¹⁵SOTOLAŘ, A., VÁLKOVÁ, H. *Trestní opatření ve věcech mladistvých*. Trestněprávní revue, 2005, roč. 4, č. 2, str. 30,31

¹¹⁶BECKONLINE [online]. 2017 [cit. 2016-21-2]. *Zákon 218/2003 Sb.*

5.3.1 Obecně prospěšné práce

Jedná se o uplatnění určitých povinností ve formě práce. Uplatňuje se u méně závažných provinění a soud přistupuje k tomuto typu opatření v momentě, kdy horní hranice trestní sazby nepřesáhne pět let, není potřeba jiného trestního opatření, vzhledem k osobě a poměrům mladistvého, a možnosti nápravy u mladistvého jsou na dobré hranice, přičemž obecně prospěšné práce nebudou mít zásadní vliv na další mravní, sociální, zdravotní a bezpečnostní vývoj mladistvého. Obecně prospěšné práce jsou ustanoveny jak v trestním zákoníku pro dospělé, tak v ustanovení § 26 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“. Jedná se o trestní opatření, jež je možné kombinovat s dalšími typy stejného opatření, s výjimkou opatření s odnětím svobody podmíněně i nepodmíněně. Samozřejmě se před uložením opatření musí soud obeznámit se zdravotní způsobilostí mladistvého a zajistit jeho stanovisko k případným obecně prospěšným pracím.¹¹⁷

Pokud je toto opatření uloženo, mladistvému je nařízeno vykonávat povinně konkrétní práci v daném rozsahu, jejímž účelem jsou obecně prospěšné účely, jako je úklid prostranství, údržba budov a jiných zařízení, jež se zabývají vzděláním, kulturou, školstvím, sportem, ochranou zdraví nebo životního prostředí.¹¹⁸ Mladistvý nemá z práce žádný výdělek, dělá ji dobrovolně a zdarma, přičemž je nucen stanovené nařízení a dobu vykonat do jednoho roku od nařízení soudu. Jedná se ve většině případů o 50 až 200 hodin. V případě jakéhokoliv nesplnění podmínek obecně prospěšných prací, pokud se nejedná o vážný důvod, může soud přeměnit opatření nebo vymezit odnětí svobody, přičemž každá nezapočatá hodina z obecně prospěšných prací se bude počítat jako jeden den odnětí svobody, dle § 65 odst. 2 „trestního zákoníku“. Průběh kontroluje probační a mediační služba, jež neustále informuje soud o průběhu opatření.¹¹⁹

5.3.2 Peněžité opatření

Jedná se vlastně o náhradu či alternativu ke krátkodobým trestním opatřením odnětí svobody. Účelem tohoto opatření je sankce v podobě majetkové, jež funguje jako postih, přičemž jeho výše je závislá na vážnosti provinění. Opatření je ukládáno na

---

¹¹⁷KOVÁŘOVÁ, D. *Ochranná opatření pro mladistvé*. Právo a rodina. 2006, roč. 8, č. 8, str. 1–5. ISSN 1212

¹¹⁸ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2009, částka 11, ustanovení § 62 odst. 3

¹¹⁹ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004, str. 325

základě ustanovení § 67 odst. 1 a 2 „trestního zákoníku“ za předpokladu, jestliže mladistvý při trestné činnosti sledoval určitý majetkový prospěch, určený výhradně pro něj samého. Zároveň se peněžité opatření ukládá v případě, kdy to podstat provinění dovoluje a není nutné ukládat trestní opatření nepodmíněného odnětí svobody. V případě mladistvého je podmínka pro uložení tohoto opatření, aby byl mladistvý výdělečně činný nebo to dovolovali jeho majetkové poměry, vše je pak upraveno dle ustanovení § 27 odst. 1 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“. Jedná se o denní sazbu nebo formu splátky, jež se pohybuje od 100 Kč, do 500 000 Kč. Pokud by došlo k porušení podmínek opatření, může soud stanovit mladistvému až jeden rok odnětí svobody¹²⁰, přičemž nelze nedoplačenou částku nijak vymáhat, a to ani prostřednictvím exekuce. Lze ovšem mladistvému určit opatření obecně prospěšných prací, pod dohledem probačního úředníka.¹²¹

5.3.3 Peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu

Jde o speciální opatření dle ustanovení § 28 až 30 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“, přičemž se soud pro mladistvé domnívá, že účelu trestního opatření bude dosaženo i bez uložení peněžitého opatření. Zároveň však musí mladistvý dbát určitých, soudem stanovených, podmínek¹²² a musí se v době podmíněné řádně chovat. Mladistvý je tak po stanovenou dobu v podmínce sledován, zda opravdu podmínky dodržuje. Pokud se osvědčí, platí fikce zahlazení, v opačném případě se podmíněný trest mění na nepodmíněný a mladistvý je povinen peněžitý trest zaplatit, dle předchozí podkapitoly.¹²³

5.3.4 Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty

Jedná se o opatření, jež kopíruje úprava obecného předpisu v ustanovení § 70 až § 72 „trestního zákoníku“. Cílem tohoto opatření je odnětí práva vlastnického k určitým věcem a majetkovým hodnotám, jež dříve patřily mladistvému pachateli. Věc tak propadá státu a mladistvý ztrácí právo věc vlastnit. V tomto případě, na rozdíl od opatření zabránění věci, je nutné, aby věc náležela mladistvému a měl k ní vztah. V trestním zákoníku je tento vztah vyjádřen takto: *“jedná se o věc, které bylo užito ke*

¹²⁰ Je však nutné, v případě kombinace opatření peněžitého a opatření odnětí svobody, aby horní hranice nepřekročilo hranici snížené sazby dle ustanovení § 31 odst. 1 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“

¹²¹KOVÁŘOVÁ, D. *Ochranná opatření pro mladistvé*. Právo a rodina. 2006, roč. 8, č. 8, str. 1–5. ISSN 1212

¹²²ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2003, částka 79, ustanovení § 29 odst. 1 „po dobu až tří let

¹²³ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004, str. 328

spáchání provinění, byla ke spáchání provinění určena, pachatelem získána proviněním nebo jako odměna za něj, nebo pachatelem, byť jen zčásti, nabyta za věc, kterou pachatelem získal proviněním nebo jako odměnu za něj, pokud hodnota této věci není ve vztahu k hodnotě nabyté věci zanedbatelná“.¹²⁴

5.3.5 Zákaz činnosti

Jedná se o opatření, které nesmí nijak narušovat budoucí přípravu mladistvého k povolání. Je uložena dle ustanovení § 26 odst. 2 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“, jako speciální úprava pro mladistvé. Jeho účelem je zákaz či zdržení se určitého výkonu dané činnosti, přičemž se tak zabrání páčání další trestné činnosti, čímž mladistvý ztratí právo zastávat určitou pracovní pozici v zaměstnání nebo vykonávat činnost, pro kterou je nutné vlastnit či mít povolení řízené danými předpisy, takovou činností může být řízení motorového vozidla. Toto opatření se vydává na dobu od jednoho až pěti let, ovšem nesmí zasahovat do přípravy pro budoucí povolání mladistvého, což musí soud obligatorně zjišťovat. Zákaz činnosti se v některých případech kombinuje s určitými výchovnými opatřeními.¹²⁵

5.3.6 Vyhoštění

Jedná se o opatření, které lze uložit mladistvému, který není občanem ČR. Pokud zde existuje možnost další trestné činnosti, ukládá se v kombinaci dalších trestních opatření tak, aby nehrozila společenská nebezpečnost. Principem vyhoštění je zákaz cizince zdržovat se na území ČR s převozem takového jedince na území jiného státu či předání příslušnému orgánu jiného státu. Provinilec tak nemá šanci dále páchat svou trestnou činnost na území ČR. Vyhoštění nelze uložit v případech, kdy není zjištěna státní příslušnost nebo jedinci hrozí nebezpečí pronásledování z důvodu jeho rasy či dalších podobných parametrů. Výměra vyhoštění se pohybuje od jednoho do pěti¹²⁶, tedy poloviny možného maximálního trestu oproti dospělým.¹²⁷

---

¹²⁴ZAKONYPROLIDI [online]. 2017 [cit. 2016-25-2]. *Zákon č. 40/2009 Sb.* Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

¹²⁵KOVÁŘOVÁ, D. *Ochranná opatření pro mladistvé*. Právo a rodina. 2006, roč. 8, č. 8, str. 1–5. ISSN 1212

¹²⁶ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004, str. 335

¹²⁷KOVÁŘOVÁ, D. *Ochranná opatření pro mladistvé*. Právo a rodina. 2006, roč. 8, č. 8, str. 1–5. ISSN 1212

5.3.7 Domácí vězení

Již zavedené trestní opatření, které si získalo inspiraci ze zahraničí, bylo upraveno hmotněprávní úpravou od prvního ledna 2010. Toto opatření je ukotveno v ustanovení § 60 až § 61 „trestního zákoníku“ a „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ jej nijak neupravuje. Je možné jej uložit samostatně nebo v kombinaci s trestním či výchovným opatřením v případě provinění maximálně na dobu dvou let. Povinností mladistvého, jemuž je uloženo opatření domácího vězení, je zdržovat se v obydlí na dané adrese ve dnech pracovního klidu a pracovního volna po celý den a v ostatních dnech od 20:00 do 05:00, za předpokladu, že tomu nebrání jiné povinnosti jako je zaměstnání či poskytnutí zdravotnické péče. Tato péče musí však probíhat v určeném zdravotnickém zařízení, které je povinno tuto skutečnost a jednotlivou péči oznámit a popsat. Trestní opatření je vydáváno většinou v kombinaci s dalšími opatřeními a je mu uložena povinnost vyrovnat škodu, kterou svým proviněním způsobil. Pokud mladistvý poruší podmínky domácího vězení, může soud nařídit opatření odnětí svobody až na jeden rok dle ustanovení § 61 odst. 1 „trestního zákoníku“. Kontrolou je pověřeno příslušné probační a mediační zařízení, ovšem je možné tuto kontrolu zavést pomocí elektronického náramku, který snímá polohu mladistvého pomocí GPS signálu. Pokud mladistvý splní podmínky opatření a dobu určenou pro toto opatření, je na něj nahlíženo, jak by nebyl souzen, stejně jako v předchozích podkapitolách trestního opatření.¹²⁸

5.3.8 Zákaz vstupu na sportovní, kulturní či jiné společenské akce

Toto opatření bylo vytvořeno jako reakce na neustálé se zvyšující násilí z řad fanoušků sportovních či jiných kulturních akcí, jež mohou negativně ovlivnit náhled na jednotlivá odvětví kultury v České republice. Jedná se tak o prevenci násilí na stadionech či jiných shromaždištích, kde se mohou vyskytnout a vyskytují negativní vlivy a jevy. Právní úprava pro dospělé je uložena v ustanovení § 76 a § 77 „trestního zákoníku“, přičemž „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ modifikuje toto ustanovení v § 26 odst. 3. Jednou z podmínek je výtržnictví a provinění mladistvého, který se účastnil určité sportovní, kulturní či jiné společenské akce. Může být samostatně uloženo nebo v kombinaci s dalšími opatřeními výchovnými. Dle § 26 odst. 3 „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ je možné mladistvému uložit až pětiletý zákaz vstupu na podobné akce. Mladistvý je zároveň povinen a nucen spolupracovat s probační a

---

¹²⁸ZAKONYPROLIDI [online]. 2017 [cit. 2016-25-2]. *Zákon č. 40/2009 Sb.* Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

mediační službou, která mu určí další postup, plán a další programy sociálního výcviku a převýchovy.¹²⁹

5.3.9 Odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu a odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem

Jedná se o alternativní možnost sazby pro mladistvého, k trestnímu opatření odnětí svobody nepodmíněně. Mladistvý je uznán vinným a je vyneseno odsuzující rozsudek, avšak soud rozhodně o odložení trestu, avšak za určitých podmínek, s kterými odsouzený mladistvý musí souhlasit. Pokud se soud pro mladistvé rozhodne pro podmíněně odnětí svobody s dohledem, mladistvému je nařízená kontrola probačního úředníka, který působí jako kontrola, ale zároveň jako pomoc. Odnětí svobody podmíněně na zkušební dobu i odnětí svobody podmíněně na zkušební dobu s dohledem musí vycházet z předpokladu, že veškerý proces, negativní hodnocení osoby i spáchaného trestného činu, působení probačního úředníka, stíhání mladistvého a veškeré kroky u soudu mohou působit preventivně, v určitém smyslu stejně či pozitivněji než samotné trestní opatření odnětí svobody.¹³⁰

Mladistvý má tak v podstatě druhou šanci využít tohoto opatření a na zkušební dobu musí žít řádným životem a být schopný plnit veškeré podmínky určené soudem pro mladistvé. Pokud splní zkušební dobu, jedná řádně a plní podmínky, je na něj nahlíženo, jako by nikdy nebyl souzený. Zkušební doba se ukládá, v rámci mladistvého, na dobu od jednoho do tří let, se současným udělením dalšího výchovného opatření dle ustanovení 33 odst. 1 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“. V momentě, kdy mladistvý nedodrží podmínky stanovené soudem pro mladistvé nebo nežije řádným životem, je na soudu, zda uloží prodloužení zkušební doby o dva roky.¹³¹ Dále může v takovém případě nařídít dohled, pokud se dříve jednalo o odnětí svobody podmíněně bez dohledu, nebo doplnit sankce o další výchovná opatření dle § 33 odst. 2 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“.¹³²

---

¹²⁹ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004, str. 335

¹³⁰KOVÁŘOVÁ, D. *Ochranná opatření pro mladistvé*. Právo a rodina. 2006, roč. 8, č. 8, str. 1–5. ISSN 1212

¹³¹ Avšak celková doba nesmí přesáhnout pěti let

¹³²ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004, str. 336

5.3.10 Odnětí svobody nepodmíněně

Jedná se o krajní prostředek, který se ukládá pouze v nejhorších a nejextrémnějších případech. Odnětí svobody nepodmíněně se ukládá pouze v případech, kdy je osoba mladistvého, okolnost případu nebo předchozí použitá opatření nedostačovala a nenaplňovala možné účely „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“, dle § 33 odst. 2. I v případě tohoto opatření je uložení sazby mladistvému sníženo na polovinu oproti dospělým pachatelům, zároveň nesmí horní hranice trestu přesáhnout 5 let a dolní hranice nesmí být nižší než 1 rok. Existují však tři výjimky. První výjimkou jsou provinění, za které je možné dle ustanovení § 54 „trestního zákoníku“ uložit výjimečný trest, potom se hranice trestní sazby posouvá od 5 do 10 let dle § 31 odst. 3 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“. Druhá výjimka se vztahuje k provinění spáchaného mladistvým ve stavu snížené přičetnosti. V takovém případě se může hranice trestu snížit pod dolní hranici, ovšem mladistvý musí být povinně umístěn do ochranného léčení. Posledním typem výjimky, kdy je možné snížit dolní hranici, je případ, v kterém by k okolnostem nebo s ohledem na poměry mladistvého, byl trest odnětí svobody nepřiměřený a účelu soudnictví pro mládež by mohlo být dosaženo odnětím svobody na kratší dobu.¹³³

Celkový trest nebo sankci si mladistvý vykonává odděleně ve věznicích, jež je určeno pro mladistvé a bude mít prostředky pro pozitivní působení na mladistvého. Jedná se o specifická zařízení, jejichž cílem je práce s mladistvými, klade se zde důraz na jejich výchovu, vzdělání, zajištění možností pro budoucí povolání. Věznice mimochodem umožňuje plnění školní docházky. Pokud však mladistvý v době odsouzení dosáhl devatenácti let věku, soud v takovém případě může odsouhlasit vykonání trestu ve věznici pro ostatní odsouzení, dle ustanovení § 31 odst. 4 a 5 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“.¹³⁴

5.3.11 Zánik trestních opatření

Trestní opatření může zaniknout ve dvou formách. Tou první je moment, kdy zanikne právo státu na výkon trestních opatření díky promlčení výkonu¹³⁵. Druhou formou je potom moment, kdy zanikají negativní účinky odsouzení v důsledku

---

¹³³ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004, str. 338

¹³⁴ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004, str. 339

¹³⁵ V otázce mladistvých je promlčecí doba v trvání pěti let, výjimku tvoří pouze výkon výjimečného trestního opatření, v takovém případě je promlčecí doba deset let, dle ustanovení § 34 odst. 1 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“. Po uplynutí této doby je trestní opatření nevykonatelné

zahlázení odsouzení. Obě formy jsou upraveny dle „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ a stará se tak o ně soud pro mladistvé.

5.3.12 Upuštění od potrestání

Jedná se o specifický případ v otázce potrestání mladistvého, kterým lze dospět k naplnění účelu zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Tento institut se zakládá na předpokladech, že samotné trestní stíhání má stejný účinek jako některé z opatření, jež se soud chystá vydat. Jedná se vlastně o formu pohrůžky, při které je mladistvý vystaven procesu hlavního líčení, je uznán vinným, ovšem samotné uvědomění situace přispěje k účelu zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Proto není třeba uložit další trestní opatření.¹³⁶

V rámci upuštění od potrestání je nutné splnit určité podmínky. Pokud tyto podmínky splněny nejsou, nemůže se o tento institut soud pro mladistvé opírat. Mezi tyto podmínky patří:¹³⁷

- Nejedná se o vážné provinění, tudíž znamená pouze malou nebezpečnost pro společnost
- Mladistvý projevuje lítost nad svým činem a jeho spáchání opravdu lituje
- Mladistvý v rámci lítosti projevuje zájem o nápravu škody, kterou způsobil svým proviněním
- Vzhledem k osobnosti, okolnostem provinění a dosavadního života mladistvého je zřejmé, že pouhý soudní proces a projednávání věci bude stačit k nápravě

Existují ještě další možnosti, kdy se soud může uchýlit k upuštění od potrestání. Jedná se o provinění, jež se stalo v přítomnosti duševní poruchy mladistvého a soud pro mládež vyhodnotí ochranné léčení, nebo jiné ochranné či výchovné opatření, jako opatření, které bude dostačující pro nápravu mladistvého a zároveň bude působit preventivněji a pozitivněji než samotné trestní opatření. Takové případy nevyžadují provinění mladistvého obsáhnout podmínku menší společenské nebezpečnosti.¹³⁸

---

¹³⁶ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004, str. 340

¹³⁷ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2004, str. 340

¹³⁸JELÍNEK, J., MELICHAROVÁ, D. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže s poznámkami a judikaturou*. Praha: Linde, 2004. s.120

6 Empirická část

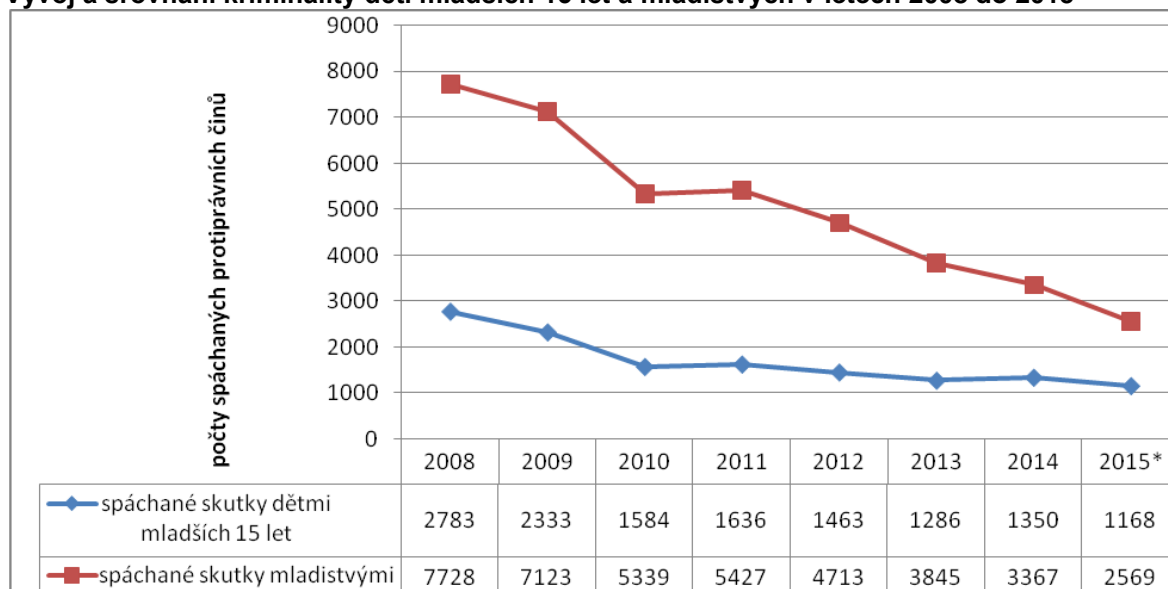
Cíle, metody a předmět průzkumu

Cílem průzkumu bylo zjistit, zda se vybraná ustanovení a zásady „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“, která se týkají právních následků čili opatření ukládaných mladistvým, aplikují v rozhodovací praxi soudů ve smyslu a účelu zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

K dosažení stanoveného cíle jsem použila metodu popisu a stručného rozboru právní úpravy „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ a rozboru statistických údajů Ministerstva spravedlnosti ČR o ukládání opatření v letech 2012 – 2015. Vzhledem k tomu, že opatření jsou ukládána soudem pro mládež, využiji také statických přehledů Ministerstva vnitra ČR pro přiblížení vývoje kriminality mladistvých v ČR.

Příznivý vývojový trend evidované kriminality mladistvých a tedy pokles spáchaných provinění je znázorněn v grafu č. 1.

Graf 1
Vývoj a srovnání kriminality dětí mladších 15 let a mladistvých v letech 2008 do 2015¹³⁹

*statistické údaje zpracované od 1.1.2015 do 30.11.2015

¹³⁹ Graf vytvořen ze statistických přehledů kriminality Policie ČR za rok 2008 až rok 2015. Policejní prezidium ČR. Portál Ministerstva vnitra ČR [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2015 [cit. 4. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>.

V absolutním vyjádření představují počty spáchaných skutků nezletilci v roce 2014 a v roce 2015 menší polovinu spáchaných provinění mladistvých. Vzájemný vztah mezi kriminalitou mladistvých a dětí lze vyčíst taktéž z grafu č. 1, kdy tvar křivky spáchaných skutků dětmi mladšími 15 let je podobný tvaru křivky spáchaných skutků mladistvými. Tato souvislost spočívá v tom, že pokles trestné činnosti dětí se s určitým časovým posunem odrazí v poklesu trestné činnosti mladistvých. Z uvedených statistických údajů o počtu spáchaných provinění, že kriminalita mládeže nemá vzestupnou tendenci oproti současnému povědomí veřejnosti.

V tabulce č. 1 je uveden počet uložených opatření mladistvým od roku 2012 do 2015 podle ustanovení § 10 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“

Tabulka 1
Počet uložených opatření podle § 10 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ od roku 2012 do roku 2015¹⁴⁰

Uložená opatření podle § 10 ZSM	2012	2013	2014	2015
uložena výchovná opatření	438	432	357	338
uložena ochranná opatření	189	234	156	149
uložena trestní opatření	34	39	28	25
Celkem	661	705	541	512

Celková tendence ukládání opatření je proměnlivá, avšak rok 2015 je zajímavý tím, že v něm oproti ostatním rokům bylo uloženo nejvíce výchovných opatření a nejméně ochranných opatření. Počet ukládaných trestních opatření se také každoročně snižuje. Dle statistických údajů lze každoroční výčet počtu ukládaných výchovných opatření mladistvému přičíst snaze soudů, aby mladistvý pachatel pochopil negativnost svého protiprávního jednání a poukázal na možné důsledky jeho případné recidivy.

¹⁴⁰Přehledy o pravomocných rozhodnutích soudů v opatrovnických věcech za rok 2012 až 2015 [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2016-01-06]. Dostupný z : <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>.

Tabulka 2

Počet uložených výchovných opatření dle „zákonu o soudnictví ve věcech mládeže“ od roku 2012 do roku 2015 ¹⁴¹

Uložená výchovná opatření	2012	2013	2014	2015
napomenutí s výstrahou	37	41	22	21
dohled probačního úředníka	129	119	116	121
probační program	19	37	35	31
výchovné povinnosti	199	192	137	167
výchovná omezení	54	43	47	40

Je evidentní, že se soudy pro mládež v posledních letech z výčtu ukládaných výchovných opatření, nejvíce přiklánějí k dohledu probačního úředníka a k výchovné povinnosti. To, že napomenutí s výstrahou, probační program a výchovná omezení nejsou až tak častou reakcí na provinění, potvrzuje účel soudnictví ve věcech mládeže a odpovídá tak systému opatření ukládaným právě mladistvým.

Tabulka 3

Počet uložených ochranných opatření dle „zákonu o soudnictví ve věcech mládeže“ od roku 2012 do roku 2015 ¹⁴²

Uložená výchovná opatření	2012	2013	2014	2015
ochranné léčení	59	48	25	21
ochranná výchova	50	76	68	59
zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty	38	42	30	31
zabezpečovací detence	42	68	33	38

¹⁴¹Přehledy o pravomocných rozhodnutích soudů v opatrovnických věcech za rok 2012 až 2015 [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2016-01-06]. Dostupný z : <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>.

¹⁴²Přehledy o pravomocných rozhodnutích soudů v opatrovnických věcech za rok 2012 až 2015 [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2016-01-06]. Dostupný z : <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>.

Tendence ukládání výchovných opatření je proměnlivá. Zde je zajímavý rok 2013, kdy bylo uloženo nejvíce ochranných opatření ve formě ochranné výchovy a v následujících letech ukládání tohoto opatření mírně klesá. Taktéž ukládání ochranného léčení má každoročně sestupnou tendenci.

Poslední kategorií jsou trestní opatření, jež jsou charakteristická představením trestněprávních následků při provinění a zároveň prokazují právní prostředky k dosahování účelu „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“. Lze říci, že jde o opatření nejpřísnější a ukládají se za závažná provinění spáchaná mladistvým.

Tabulka 4

Počet uložených trestních opatření dle „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ od roku 2012 do roku 2015 ¹⁴³

Uložená trestníopatření	2012	2013	2014	2015
obecně prospěšné práce	2	4	2	3
peněžitě opatření	2	3	2	1
peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu	3	2	3	2
propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty	4	3	2	2
zákaz činnosti	1	2	2	1
vyhoštění	0	0	0	0
domácí vězení	3	4	3	2
zákaz vstupu na sportovní a jiné společenské akce	3	3	2	3
odnětí svobody podmíněně	2	1	2	2
odnětí svobody nepodmíněně	2	3	1	1

¹⁴³Přehledy o pravomocných rozhodnutích soudů v opatrovnických věcech za rok 2012 až 2015 [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2016-01-06]. Dostupný z : <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>.

zánik trestních opatření	5	8	4	4
upuštění od potrestání	7	6	5	4

Veškerá opatření jsou ukládána v závislosti na případu a osobní anamnéze mladistvého, jenž si musí zachovat určitý rámec důstojnosti a směřovat ke zlepšení osobních podmínek a uvědomění mladistvého. Přednost má vždy podmíněné odnětí svobody před formou nepodmíněného odnětí svobody, samozřejmě v závislosti na stupni provinění mladistvého. Soud pro mladistvé výlučně určuje jednotlivá opatření a musí zohlednit veškeré zvláštnosti případu. Nejčastěji se soudy přiklánějí k upuštění od potrestání a zániku trestních opatření. Lze se domnívat, že soudy považují samotné projednání věci za dostatečný trest.

Základním smyslem projednávání protiprávních činů v systému soudnictví ve věcech mládeže je adekvátní a rychlá reakce na jejich spáchání, také předcházení jejich opakování a vytvoření podmínek pro další duševní a sociální rozvoj dětí, které se jich dopustily. K základním obecným principům řízení ve věcech mladistvých a dětí mladších 15 let patří zásada včasného a rychlého projednání věci, která je vyjádřena v odst. 6 ustanovení § 3 „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“. Proto statistické výkazy Ministerstva spravedlnosti ČR rovněž podávají přehled o délkách soudního řízení počínaje ode dne nápadu až do dne právní moci rozhodnutí o uložení ochranné výchovy, jež je jedním z nejčastěji ukládaných trestů (tabulka č. 5).

Tabulka 5

Přehled o délce soudního řízení ode dne nápadu do dne právní moci rozhodnutí o uložení ochranné výchovy v letech 2011 – 2015¹⁴⁴

	rok	1 měs.	1 - 2 měs.	2 - 3 měs.	3 - 4 měs.	4 - 5 měs.	5 - 6 měs.	6 - 12 měs.	1 - 2 roky	více než 2 roky
Délka řízení ode dne nápadu do rozhodnutí o uložení OV	2011	1	3	5	6	5	5	29	12	2
	2012	0	0	3	6	9	4	14	9	1
	2013	0	0	0	6	4	4	11	2	2

¹⁴⁴Přehledy o délce soudního řízení ode dne nápadu do dne právní moci podle předmětu a výsledku za rok 2011 až 2015 [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2016-01-07]. Dostupný z : <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>.

podle § 22 odst. 1, písm. a) ZSM	2014	0	0	1	5	0	1	5	1	0
	2015	0	0	0	1	0	0	2	0	3
Délka řízení ode dne nápadu do rozhodnutí o uložení OV podle § 22 odst. 1, písm. b) ZSM	2011	0	1	2	4	5	2	4	3	1
	2012	0	0	3	2	3	2	1	2	0
	2013	0	1	2	3	0	0	3	2	1
	2014	0	0	2	1	0	0	11	3	0
	2015	0	0	2	1	2	4	6	2	0

V roce 2014 bylo řízení nejčastěji ukončeno uložením ochranné výchovy podle § 22 odst. 1, písm.a), „zákonu o soudnictví ve věcech mládeže“ ve lhůtách od 3 do 4 měsíců (38 %) a od 6 do 12 měsíců (38 %) a podle § 22 odst. 1, písm.b), „zákonu o soudnictví ve věcech mládeže“ ve lhůtě od 6 do 12 měsíců (65 %). V roce 2015 bylo řízení ukončeno uložením tohoto opatření podle § 22 odst.1, písm b), „zákonu o soudnictví ve věcech mládeže“ nejčastěji ve lhůtě od 5 do 6 měsíců (24 %) a poté od 6 do 12 měsíců (35 %). V obdobných lhůtách bylo nejčastěji ukončeno řízení také v letech 2011 až 2013. Zde jde nesporně o příznivý výsledek, jestliže ve lhůtě do jednoho roku došlo k pravomocnému ukončení téměř dvou třetin projednávaných případů. Při porovnání délky řízení ode dne nápadu do pravomocného rozhodnutí o uložení ochranné výchovy podle prvního a druhého odstavce § 22, „zákonu o soudnictví ve věcech mládeže“ je patrné, že délka řízení ukončeného uložením tohoto opatření trvá u mnohem většího počtu případů déle než dva roky. Delší doba řízení ve věcech uložení ochranné výchovy je důsledkem především složitějšího důkazního řízení a také odpovědnějšího rozhodování v případech, kde uložení mírnějšího výchovného prostředku nedostačuje.

Závěr

Cílem práce bylo nastínit právní následky provinění spáchaného mladistvým. Konkrétní sankce lze mladistvému uložit podle právní úpravy, která je obsažena v „zákoně o soudnictví ve věcech mládeže“. Ukládání sankcí nejen mladistvým, ale také dětem mladším patnácti let je spojeno se složitou a pro společnost velmi problematickou záležitostí. Proto také v zásadách zákona o soudnictví ve věcech mládeže je uvedeno, že sankce, které lze uložit, mají především vychovávat a mají být přiměřené s ohledem na jejich věk a celkový rozvoj.

Smyslem soudnictví ve věcech mládeže je tedy přispění k nápravě mládeže a umožnění její resocializace ve společnosti. Při ukládání sankcí hraje věk a celkový rozumový vývoj mládeže zásadní roli, proto „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ rozlišuje děti mladší patnácti let a mladistvé, tedy osoby, které patnáctého roku věku již dosáhly, avšak nedosáhly osmnáctého roku věku. Toto rozlišení spočívá v odlišném přístupu k jednotlivci a chápání protiprávního činu.

System sankcí čili opatření, které je možné uložit právě mladistvým, spočívá v právní úpravě speciálního „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“. Důležitým prvkem těchto opatření je výchova a zároveň pomoc. Výchovný prvek je důležitou částí opatření zejména z důvodu zcela nedokončeného vývoje mladistvého a možnosti ovlivnění jeho postoje k životu a ke společnosti tak, aby svou trestnou činnost neopakoval. Pomocný prvek pak spočívá v uvědomění si následků provinění samotnými mladistvými, ale také rodiči.

Vzhledem ke klesající tendenci kriminality mladistvých¹⁴⁵ a tedy spáchaných provinění dochází ke snižování počtu uložených sankcí za tyto činy. Účelu „zákona o soudnictví ve věcech mládeže“ odpovídá narůstající počet uložených opatření ve formě ochranné výchovy a také klesající počet uložených trestních opatření v podobě odnětí svobody. Odnětí svobody nepodmíněně jistě patří mezi nejpřísnější formy opatření, o čemž svědčí také celkový počet jejich uložení jako reakce na protiprávní činy mladistvých. Institut ochranné výchovy a ochranného léčení je v soudních rozhodnutích využíván v jednotkách ročně. Naopak nárůst počtu uložených napomenutí vypovídá o důvěře soudů pro mládež, že projednání provinění před soudem, postačí k tomu, aby si

---

¹⁴⁵Přehledy o pravomocných rozhodnutích soudů v opatrovnických věcech za rok 2012 až 2015 [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2016-01-06]. Dostupný z : <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>.

dotyčný uvědomil negativnost svého protiprávního jednání a také, aby se vyvaroval případnému recidivnímu chování. Institut ochranné výchovy byl využit v roce 2014 v pouhých 3 % ze všech typů opatření. Počet ukládání trestních opatření od roku 2011 stále klesá.¹⁴⁶ Pomocí provedeného průzkumu přehledů o délce soudního řízení ode dne nápadu do dne právní moci podle předmětu a výsledku za rok 2011 až 2015 byla také potvrzena zásada včasného a rychlého projednávání věcí vůči mladistvým, kdy ve lhůtě do jednoho roku došlo k pravomocnému ukončení téměř dvou třetin projednávaných případů ukončených uložením ochranné výchovy.

---

¹⁴⁶Přehledy o pravomocných rozhodnutích soudů v opatrovnických věcech za rok 2012 až 2015 [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2016-01-06]. Dostupný z : <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

DÜNKEL, Frieder a VÁLKOVÁH. Trestní zákonodárství nad mládeží v historické a srovnávací perspektivě. 1. vyd. Praha: Leges, 1992, 156 s. ISBN 978-80-8563-800-4

CHROMÝ, J. Trestněprávní ochrana mládeže v České republice - vybraná teoretická východiska. *Státní zastupitelství*, 2008, č. 5, s. 28.

JELÍNEK, J., MELICHAROVÁ, D. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže s poznámkami a judikaturou*. Praha: Linde, 2004. 144 s. ISBN 80-7201-493-5

KALLAB, Jaroslav, HERRNRITT, Vilém. *Trestní zákony československé platné v Čechách a v zemi moravskoslezské*. 3. vydání. Praha: Tiskem a nákladem Československého Kompas, 1933. 1438 s. (ISBN neuveden).

KOVÁŘOVÁ, D. *Ochranná opatření pro mladistvé*. Právo a rodina. 2006, roč. 8, č. 8, str. 1–5. ISSN 1212.

KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 968 s. ISBN 978-80-7179-082-2

KÝR, Aleš. Trestání mladých pachatelů v minulosti. *Historická penologie*, 2008,

ŠÁMAL, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 1199 s. ISBN 978-80-7179-375-5.

ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, 373 s. ISBN 978-80-87576-93-9

SOTOLÁŘ, A., VÁLKOVÁ, H. *Trestní opatření ve věcech mladistvých*. 2. část. *Trestněprávní revue*, 2005, roč. 4, č. 3

SOTOLÁŘ, A. *Výchovné povinnosti a výchovná omezení v systému soudnictví ve věcech mládeže*. *Trestněprávní revue*, 2007, roč. 6, č. 12

SOTOLÁŘ, A. K zániku trestnosti činu spáchaného mladistvým podle § 7 zákona o soudnictví ve věcech mládeže a k jeho procesním důsledkům. *Trestněprávní revue*. 2004, roč. 3, č. 5. s. 157. ISSN 1213-5313.

ULVROVÁ, Pavla. Historický exkurz aneb Dětství a dospívání v trestněprávních normách. *Právo a rodina*, 2001, roč. 18, č. 9

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. 1. vydání. Praha: Portál, 1999, 337 s. ISBN 978-80-246-2209-5

VESELÝ, J. O trestní odpovědnosti mládeže ve starém českém právu. Zvláštní otisk časopisu Československé společnosti pro právo trestní, roč. IX., č. 3, s. 3

ZEZULOVÁ, Jana. *Trestní zákonodárství nad mládeží*. Masarykova univerzita. 1. vydání. Brno: 1997, 247 s. ISBN 80-210-1643-4.

ŽATECKÁ, Eva. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2007. 136 s. ISBN 978-80-87071-55-7.

Elektronické zdroje

BECKONLINE [online]. 2017 [cit. 2016-21-2]. *Zákon 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)*. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview document.seam?documentId=onrf6mrqgazv6mrrhawtcni>

VEČERKA, Kazimír et al. *Mládež v kriminologické perspektivě*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci [online]. Praha, 2009 [cit. 2015-12-25]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/361.pdf>, s. 6.

VSCR [online]. 2012 [cit. 2016-23-2]. *Zabezpečovací detence*. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-opava-83/o-nas-1603/zabezpecovaci-detence/>

ZAKONYPROLIDI [online]. 2017 [cit. 2016-25-2]. Zákon č. 40/2009 Sb. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

Statistické přehledy kriminality Policie ČR za rok 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015. Portál Ministerstva vnitra ČR [online]. Ministerstvo vnitra ČR, 2015 [cit. 2016-01-04]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>.

Přehledy statistických listů za rok 2011, 2012, 2013, 2014. Statistický portál infoData [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2015 [cit. 2016-01-03]. Dostupný z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In: Sbíрка zákonů, Česká republika. 2009, částka 11, s. 354.

2. ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. In: Sbírka zákonů, Česká republika. 2003, částka 79, s. 4030.
3. ČESKO. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.9.2006, sp. zn. 8 Tdo 1069/2006

Seznam tabulek a grafů

Graf 2

Vývoj a srovnání kriminality dětí mladších 15 let a mladistvých v letech 2008 do 2015

Tabulka 2

Počet uložených opatření podle § 10 ZSM od roku 2012 do roku 2015

Tabulka 2

Počet uložených výchovných opatření dle ZSM od roku 2012 do roku 2015

Tabulka 3

Počet uložených ochranných opatření dle ZSM od roku 2012 do roku 2015

Tabulka 4

Počet uložených trestních opatření dle ZSM od roku 2012 do roku 2015

Tabulka 5

Přehled o délce soudního řízení ode dne nápadu do dne právní moci rozhodnutí o uložení ochranné výchovy v letech 2011 – 2015